...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 212 (11810)
1968 оной сентябриин 8, воскресени

сэн 2 мүнгэн

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ЖАХЫН РЕФОРМЫН ШЭНЭ ШАТА

...ЦК-гай сентябриин Плс-... он) баталан абаһан ... бодото дээрээ бэелүү-... промышленна, транспортна, ... предприятинууд түсэблэл-... экономическа урмашуул-... гуримда удаа дараалан ... байна.

... үйлэдбэритэй, экономи-... тогтууритай байдал-... предприятинууд эгээл тү-... ын реформо бэелүүлжэ ... Үйлэдбэреэ шэнээр тү-... хэхын, экономическа ... хэрэглэхын тула эртээн-... гаар бэлдэхэ, гол фонд-... ашаа үзэхэ, бага гаргаша-... продукци үйлэдбэрилхэ ... хараалха эрилтэ промыш-... предприятинуудай коллекти-... табигдаа.

...үлэн ажахын шэнэ ре-... үлжэ эхилһэн предприя-... бүхы талын нарин бэлэд-... предприятинуудай үйлэд-... түсэблэхэ, экономиче-... хэрэглэхэ түрүүшын ... гаргадаба. Промышлен-... ортна, барилгын организа-... нютагай мэдэлэй пред-... шэнэ гуримда олоор ... ажахын реформын ... үедэ бэелүүлэгдэ-...

... манай промышленна ... предприяти байгша оной эхин-... шэнээр эмхидхэжэ ... 1968 оной августын ... байдалаар республикын 16 ... предприяти ажахын реформо ... эгээл түрүүлэн шэнэ гу-... «Теплоприбор», «Элек-тромашина» заводууд, нарин сэмбын фабрика, мүн тэрэшэлэн судна заһа-барилгын завод, районууд хооронд-дын «Бурятэнерго» управлениин, Зэдын вольфрам-молибденэй комби-нат, мяха-консервын комбинат, Эл-хиин авто-заһабарилгын завод болон бусад предприятинууд республикын-гаа промышленна бүхы продукциин дүрбэнэй нэгэ хубиие бүтээн гарга-на.

Эдэ завод, комбинадууд, түсэблэл-гын болон экономическа урмашуул-гын шэнэ гуримда ороһон ондоошье предприятинууд технико-экономичес-ка һайн үрэ дүн харуулаа. Жэшээл-хэдэ, «Электромашина» заводой кол-лектив үнгэрһэн, мүн байгша оной хахад жэлэй туршада үйлэдбэреэ хүгжөөхэ талаар горитой амжалта туйлаба. Хэрбээ завод продукци ху-далдаха 1966 оной түрүүшын хаха-дай даабари 103 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгые хүдэлмэришэн бүхэндэ абажа харахада 104 про-цент, олзо доход оруулха даабаряа 103 процент дүүргэһэн байбал, энэ жэлэй үнгэрһэн хугасаада түсэбөө холо үлүүлһэн байна. Продукци ху-далдаха даабари 115 процент, ажа-лай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари (хүдэлмэришэн бүхэндэ абажа хара-хада) 109 процент, олзо доход оруул-га 158 процент дүүргэгдээ.

Тус заводой коллектив ажахын реформо бэелүүлхэ гэжэ һайн бэлэд-хэл хэһэнэй ашаар амжалта туйла-жа байна. Үйлэдбэриин гол фондууд һайнаар ашаглагдана. Заводой цех, участогууд һэльбэн заһабарилагда-һан, тухеэрэлгэ, станогууд нарижуу-лагдажа, ашагтайгаар хэрэглэгдэнэ. Хүдэлмэришэд бэлэдхэлэй ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаа, үйлэдбэреэ ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ зүб хараа зам бэдэрэн олохо хэрэгтэ туһа нэмэ-рэе оруулалсаа.

Харин бэлэдхэлэй асуудалда ёһо-той анхарал хандуулангүй, арадай ажахыда хэрэгтэй продукци бүтээн гаргахаар арга боломжоёо тодорхой-лоогүй, зохихо хэмжээ абаагүй аад, ажахын реформо бэелүүлхэдэ хэрэг-тэй аша үрэ гарахагүй байна. Энээ-нийе Элхиин авто-заһабарилгын за-водой түрүүшын дүй дүршэл элирһэ-лэн харуулна. Шэнэ гуримда ороһон 16 предприятинуудай дундаһаа ган-са тус завод продукци худалдаха тү-сэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Мүн үй-лэдбэриингөө арга боломжо элирүү-лэн хэрэглэхэ тэмсэл үргэнөөр ябуу-лаагүй дээрэһээ продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ байһаар, үлүү ехэ гарга-ша хэгдэһэн зандаа. Энэ ушарһаа нэгэ түхэригэй продукци бүтээн гар-гахада 7 процентээр үлүү ехэ гарга-ша хэгдэһэн, бүхы дээрээ продукциин өөрынь үнэ сэн 17 мянган түхэригөөр дээшэлһэн. Завод жэгдэ һайнаар хү-дэлнэгүй.

Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороһон хоёр завод ондо ондоо үрэ дүн ха-руулаа. «Электромашина» заводой коллектив арга боломжоёо элирүүлэн хэрэглэнэ, үйлэдбэреэ эмхидхэн хү-тэлбэрилхэ зүб хараа зам бэдэрэн олоһон байна. Продукциин шанар һайжаруулха асуудалда саг үргэл-жын анхарал хандуулагдана. Эконо-мическа талаараа һайн үрэ дүн туйлаһан, гүрэндөө олзо доход оруул-һан тус завод материальна талаар урмашуулгын горитой фонд байгуу-лаа. Тэрэнэй зарим хубинь, түсхайл-бал 124 мянган түхэриг, мүнгэн шан болгогдожо, хүдэлмэришэдтэ ба-рюулагдаа. Элхиин авто-заһабарил-гын заводойхид материальна урма-шуулгын фонд байгуулжа шадаагүй байһаар.

Гүрэндэ олзо доход оруулха гээшэ шэнэ гуримай гол зорилго мүн. Үй-лэдбэреэ хүгжөөхэ, ашаг ехэтэй бол-гохо, продукциин шанар һайжаруул-ха талаар зүб арга зам тодорхой-лоод, тэрэнээ хэрэглэжэ байһан предприятинууд ехэ продукци най-маалжа, олзо доход абадаг болонхой. Түсэблэлгын, экономическа урма-шуулгын шэнэ гуримда ороһон предприятинууд байгша оной түрүү-шын хахадай даабариһаа гадуур 11,5 миллион түхэригэй олзо доход оруулһан байна. Энэнь нёдондо жэ-лэй энэ үеынхитэй сасуулхада 34 процентээр үлүү ехэ юм.

Олзо доход оруулһан предприяти-нууд экономическа, урмашуулгын өөрын фонд байгуулна. Үйлэдбэри хүгжөөхэ 866 мянган түхэригэй фонд хамта дээрээ байгуулагдаа. Хүшэр ажал оньһожоруулха, авто-мат арга хэрэглэхэ, хуушан түхеэ-рэлгэеэ шэнээр һэлгэхэ арга болом-жо предприятинуудта олгогдоно. Гадна хүдэлмэришэдөө материаль-наар урмашуулха, культурно-ажа-һуудалай барилга эрхилхэ, гэр бай-ра бариха мүнгэн зөөри бии болоо. Олзо доходтой предприятинууд мате-риальна урмашуулгын 1,4 миллион түхэригэй фонд байгуулаад, 702 мянган түхэригыень хүдэлмэришэд-төө шан болгон хубааһан юм. Куль-турно-ажаһуудалай, байрын гэр ба-рилгын фонд хүдэлмэришэдэй куль-турно-ажаһуудалай эрилтэ хангаха хэрэгтэ зорюулагдана. Энэ мүнгэн зөөреэр байрын шэнэ гэрнүүд, пио-нернүүдэй лагерь, үхибүүдэй саад, ясли баригдана, амаралтын бай-шан, санаторинуудта ошохо путевко-нууд худалдан абтажа, түлөөһэгүй-гөөр хүдэлмэришэдтэ үгтэнэ.

Ажахын шэнэ реформо хаа хаана-гүй үргэнөөр бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Шэнэ гуримаар хүдэлжэ байһан предприятинуудай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, арадай ажахын экономико хурдан түргэнөөр хүг-жөөхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ зүб харгы зам ол-доһон байна. Зорилго юуб гэхэдэ, шэнэ гуримда ороһон, мүн орохоор бэлдэжэ байһан предприятинуудай коллективүүд арга боломжоёо эли-рүүлэн хэрэглэхэ, эдэбхи үүсхэл, анхарал оролдолго гаргаи ажаллаха ёһотой. Нарин нягта бэлэдхэл хэхэ, түсэблэлгын болон экономическа ур-машуулгын шэнэ гуримда ороһон коллективүүдэй дүй дүршэл согсол-хо, халан абалсаха хэрэгтэй. Бүхы талын һайн бэлэдхэлэй хэгдэбэл, ажахын реформын шэнэ шата ам-жалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ, дутаг-далнууд саг соогоо элирүүлэгдэн зайсуулагдаха юм. Экономикоёо ну-гархай һайнаар эмхидхэн хүтэлбэ-рилхэ, ниитын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо, ажахын реформо һайнаар бэелүүлхэ гээшэ экономи-ческа реформодо ороодүй промыш-ленна предприятинуудай коллекти-вүүдэй пэрэ хүндын хэрэг мүн.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1968 оной сентябриин 8. № 217 Москва хото

Нүхэд солдадууд, матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!
Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!
Нүхэд танкова промышленностиин хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүд!

Мүнөөдэр совет арад, тэрэнэй сэрэгшэд Танкистнуудай үдэрые һайндэрлэжэ байна.

Партиин XXIII съездын, тэрэнэй удаадахи КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор табигдаһан экономическа, социально-политическэ, суртал бодолой зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ манай ороной ажалшадай бүри эдэбхитэйгээр хабаадажа байһан оршон байдалда энэ заншалта һайндэр мүнөө тэмдэглэгдэнэ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхим һайнаар угтахын түлөө социалис мүрысөөн орон дотор үргэнөөр дэлгэржэ байнхай.

Совет хүнүүд коммунизм байгуулха түсэбүүдээ уласхоорондын орёо оршон байдалда бэелүүлнэ. США-гай империалистнууд Вьетнамда эсэргүү дээрмэдэлгын дайгаа үргэлжэлүүлнэ, сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалтай байхые хүсэдэг арадуудай эрмэлзэлые зэбсэгэй хүсөөр дараха һэдэлгэ гаргана. ФРГ-гэй реваншис бүлэгүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулга бүри аюултай боложо байнхай. Израилиин эзэрхэг түримхэй политика бэелүүлһэнһээ улам жалан, Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдал шахардуу шанга байһаар.

Империализм һүйдхэлэй ябуулгануудые хэжэ, зарим оронуудтахи социалис байгуулалтые доторһоонь һандаргаха, социалис гүрэнүүдые холбогшо аха дүү ёһоной харилсаае һуларуулха гэжэ оролдоно.

Коммунис парти, Советскэ правительство социализмын хүсэ нүлөөе улам батадхахын, социалис оронуудай нэгэдэл ба эмхидэлые бэхижүүлхын тула шухала бүхы юумэ хэнэ. Советскэ Союзай оборонно хүсэ шадал бэхижүүлхые саг үргэлжэ оролдоно.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэрэнэй алдар габьяата танкова сэрэгүүд Эхэ оронойнгоо арад зоной амгалан тайбан, аюулгүй байдалые, гүрэнэй ашаг туһые найдамтайгаар хангана.

Бүгэдэ арадай һайндэрөөр — Танкистнуудай үдэрөөр дашарамдуулан Таанадые амаршалаад, баяр мэндые хүргэнэб. Сэрэгэй, политическэ һуралсалай талаар саашадаа амжалта туйлахыень, сэрэгэйнгээ мэргэжэл дээшэлүүлхыень, бүри һэримжэтэй, дайшалхы бэлэн байхыень танкова сэрэгүүдэй бүхы албатанда хүсэнэб.

Хүсэн түгэс бронетанкова техникэ бүтээхэ хэрэгтэ шэнэ амжалта туйлахыень танкова промышленностиин хүтэлбэрилэгшэдтэ хүсэнэб.

Танкистнуудай үдэрые тэмдэглэн, ЗАХИРХАМНИ:

Мүнөөдэр, сентябриин 8-да, нютагай сагаар 21 часта Эхэ ороной ниислэл—баатар хото Москвада, союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ, баатар хотонууд: Ленинград. Волгоград, Севастополь, Одессэдэ, баатар хэрэм Брестдэ артиллериин хорин буудалгаар салют үгэхэ.

Баатар габьяата Совет арад мандаха болтогой!

Манай Эхэ ороной амгалан тайбан, аюулгүй байдалай найдамтай түшэг тулгуури — Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэдэнэй «Танкова сэрэгүүд мандаха болтогой!

Манай хамаг илалтануудые үүсхэгшэ, эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунис партида алдар соло!

СССР-эй Оборонын министр,
Советскэ Союзай Маршал А. ГРЕЧКО.

КОМСОМОЛОЙ БҮХЭСОЮЗНА СУГЛААН

ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан комсомолой бүхэсоюзна суглаае октябриин 5-һаа 20 хүрэтэр үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри ВЛКСМ-эй ЦК-гай бюро баталан абаһан байна. ВЛКСМ-эй Центральна Комитедһээ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ хадаа ороной 23 миллион комсомолшуудай туйлаһан амжалтануудай тухай онсо өөрэ элидхэл болохо юм.

Ороной комсомолой бүхы организацинуудта ойн баярай урда тээ дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдохо, ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо комсомолшуудай өөһэдынь бариһан бэлэгүүд тухай элидхэлнүүд соносогдохо юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ Коммунис партиин үнинэй гэшүүд, 20-оод, 30-аад, 40-өөд, онуудай комсомолшууд залуушуулда айлшаар ерэхэ гэжэ хараалагдана. Суглаанууд дээрэ залуушуул ВЛКСМ-дэ баяр ёһололой оршон байдалда абтаха, КПСС-тэ орохынь тулада эрхим комсомолшуудта зууршалганууд үгтэхэ байна.

(ТАСС-ай корр.).

Корей арадай һайндэр

20 жэлэй саада тээ—1948 оной сентябриин 9-дэ Корейн Арадай-Демократическа Республика тогтоогдоо гэжэ соносхогдоһон байгаа. Энэ гайхамшаг ойн баярта Москвагай олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан зорюулагдажа, Союзуудай байшан соо сентябриин 6-да болоо.

Суглаанай президиумдэ—КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ А. Н. Шелепин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков болон бусад һунгагдаа. Тэдээнтэй хамта СССР-тэ байдаг КНДР-эй элшэн сайд Тен Ду Хван, корей-совет хани барисаанай бүлгэмэй түбэй правлениин гэшүүн Ким Ен Рел түрүүтэй тус бүлгэмэй делегаци президиумдэ һуулсаһан байна.

КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. А. Борисов энэ суглаае нээгээ.

(ТАСС).

Хэтэ мүнхын, эбдэршэгүй хани барисаан

Болгариин социалис революциин 24 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан «Правда» газетын соёлой байшан соо сентябриин 6-да болобо.

СССР-тэ байдаг НРБ-гэй элшэн сайд Стоян Гюровые, мүн залуушуулай Димитровско коммунис союзай Софин городской комитедэй секретарь Александр Воденичаров түрүүтэй болгар-совет хани барисаанай бүгэдэ арадай комитедэй делегацииe москвагайхид хани халуунаар амаршалһан байна.

(ТАСС).

Совет делегаци КНДР ерэбэ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Сентябриин 9-дэ гүйсэхээ байгаа Корейн Арадай-Демократическа Республикын байгуулагдаһаар 20 жэлэй ойн баярта хабаадалсахаяа Советскэ правительственна делегаци эндэ ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянский делегациие толгойлно. Ажалшадай депутадуудай Примориин хизаарай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ М. М. Кузнецов, КНДР-тэ байдаг СССР-эй элшэн сайд Н. Г. Судариков гэгшэд совет делегациин гэшүүд болоно.

ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

...ҮСЭБ ДҮҮРЭЭ

...гаа шанартайгаар, бо-... болзор соо хуряае» гэһэн ... үүсхэл халуунаар ... Загарайн аймагай «Ги-... колхозой таряашад ороохо ... тушааха энэ жэлэйнгээ ... аймаг соогоо түрүүлэн ... мэдээсэбэ. Түсэбтэ ... гурбадахи жэлдэ тү-... 3800 центнер ороо-... даха түсэбтэй тус кол-... сентябриин 3-най дүн-... 72 центнер таряа Зага-... бэлэдхэлэй пунктда оруу-...

...ан таряагаа һайнаар хурлажа абахын тула эндэхи механизаторнууд түрүү арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Поли дээрэ хүдэлдэг комбайн бүхэнэй ороохо гээжэ боломоор нүхэ һүбэ бүгэдэ бүтүүлэгдэнхэй юм. Таряа нэгэ полидо хуряажа байһан зургаан комбайнда нэгэ автомашина, дүрбэн тэргэтэй нэгэ трактор үгтэһэн байгаа. Ороохо комбайнуудһаа зөөдэг автомашинануудайнгаа тоое үсөөрүүлжэ, бэлэдхэлэй пунктда олон автомашина эльгээгдээ.

Р. БУДАЕВ,

...ТУҺАЛАЛСАНА

...-Үдын шэлэй заводой хү-... хори гаран жэл соо ... аймагай «Коммунизм» кол-... ажалшадтай нягта холбоо ..., бэе бэедээ туһалалса-... тай. Энэ үе соо шэлэй ... тус колхозой ажахын, ... хүгжэлтэдэ нилээд ехэ ту-... Жэшээлхэдэ, заводой ... партийна эхин органи-... бүри дүшэ гаран хүдэл-... үбһэ тэжээл бэлэдхэл-... таряа хуряалгын хүдэлмэри-... дэг байна.

... «Коммунизм» колхоздо ... 42 хүдэлмэришэн ошоод, ... хуряалгада туһалалсажа ... һаяшаг тиишэ ошожо, хү-... дтэйгөө уулзажа эрье-... партийна эхин организациин секретарь М. И. Гармышев тэдэнэйнгээ магтаалтай һайнаар ажаллажа байһан тухай манда хөөрэбэ. Ушарынь хадаа хуряалтын ажалда хабаадуулагдаһан хүдэлмэришэд барандаа үдэрэйнгөө даабаринуудые 120—130 процент дүүргэдэг байна.

Тиихэдэ комбайнер мэргэжэлтэй байһан Алексей Малютин, Анатолий Соловьев болон Лузиг Табитуев гэгшэд талын «корабльнуудые» жолоодожо, даабаринуудаа 130—140 процент хүрэтэр дүүргэдэг магтаалтай. Эдэ нүхэдтэ һаяшаг колхозой правлениин, парткомой зүгһөө мүнгэн шан барюулагдаһан байна.

Н. ХАЗАГАЕВ.

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой таряашад ороохо таряагаа оролдосотой һайнаар хуряажа байна. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой механизаторнуудай үүсхэлые нэгэн дуугаар дэмжэһэн эндэхи механизаторнууд ургасаяа богони болзор соо, гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа, гүрэндэ ороохо таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхые оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой түрүү механизаторнууд Л. Матвеев, В. Лаптев, Л. Натальин, К. Венедиктов.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

...ПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХОНИ ҮРЭЖҮҮЛГЫН ЯБАСА

...ОЙ СЕНТЯБРИИН 1-нэй МЭДЭЭН
(мянган толгойгоор).

...ууд	Бүхыдөө үрэжүүлһэниинь	Тэрэ тоодо искусственна аргаар: түб	Тэрэ тоодо искусственна аргаар: үрэжүүлэгдэһэниинь	Дүүргэгдэһэниинь (процентээр): түсэбэй	Дүүргэгдэһэниинь (процентээр): 1967 онтой сасуулхада
...анай	0,3	73	0,3	0,4	38
...рэй	20,3	50	18,2	36	70
	20,4	132	19,0	14	58
...ын	32,0	49	23,8	49	103
...н	13,4	19	10,2	54	92
...нкай	7,3	—	—	—	—
...ын	35,9	48	24,8	52	86
...н	28,9	57	28,9	51	80
...Шэбэрэй	43,7	70	33,8	48	107
...ын	44,1	79	44,1	56	135
...эй	8,6	14	7,2	52	69
	4,1	—	—	—	—
...-Үдын	20,4	27	11,2	41	93
	20,8	37	16,2	44	104
...республика дотор	300,2	655	237,7	36	91

...кын колхоз, совхозуудта ... үрэжүүлэгдэжэ байна. ... айхабтар ехэ удха ... байһаниинь мэдээжэ. Эхэ ... һайнаар үрэжүүлэгдээ ... олоор абтаха. хонин һүрэ-... һайжарха, нооһон, ... абтаха ушартай бшуу.

Искусственна үрэжүүлгын эхилһэн сагһаа хойшо һара үнгэрбэ. Августэ һарын түрүүшын арбан хоногто 9 аймагта 300 гаран пункт хүдэлжэ эхилээд, хамта 13 мянган хонин үрэжүүлэгдээ. Хоёрдохи арбан хоногто Баргажанай аймагһаа бэшэ газарта 527 пункт хүдэлжэ, бүхыдөө 100 мянган хонин үрэжүүлэгдэһэн. Гурбадахи арбан хоногто 188 мянган хонин үрэжүүлэгдээ. Тиигэжэ үнгэрһэн һарын туршада хамта 300 мянга гаран хонид ороондо оруулагдаа, тэрэнэй 238 мянганиинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Хамта дээрээ 600 шахуу пункт хүдэлнэ.

Даб дээрэ хараад үзэхэдэ, муу бэшэ гэхээр. Бүхы эхэ хонидой гурбанай нэгэ хубиһаа ехэнхинь үрэжүүлэгдээ хэбэртэй. Тиигэбэшье хони үрэжүүлхэ хүдэлмэри хангалтатай һайн гэхын аргагүй. Илангаяа Баргажанай аймагай ажахынуудта энэ хүдэлмэри мууса эмхидхэгдэнхэй. Баргажанайхид хонидоо нэгэ һараар оройтожо үрэжүүлжэ захалдаг байбашье, олонхи отарануудта эхэ хонидынь тамир һулатай, хусануудынь бэлдэгдээгүй, тэдэнэй олонхинь гурбадахи класста тоологдоно, заримаиинь голодоһондо гаргагдаһан байшоо. Пунктнуудынь мүн лэ муугаар бэлдэгдэнхэй. Баргажанайхид хони үрэжүүлхэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд болон препарадуудаа (термоз. гэрэлтүүлхэ түхеэрэлгэ, Морозовой столигууд болон бусад) саг соогоо зооветснабһаа абаагүй, ажахынуудтаа асарагдаагүй байшоо.

Улаан-Үдын аймагай колхозуудта мүнөө хүрэтэр хонидые искусственна аргаар түлэкүүлхэ хэрэг тоогдонотүй. Эндэ ороондо оруулагдаһан 200 мянган хонидойнь аяар 45 процентнь хусада һула табижа үрэжүүлэгдэһэн. Мүн Хэжэнгын аймагта ороондо оруулагдаһан хонидой 31 процент, Загарайда—24 процентнь хусада табижа үрэжүүлэгдээ.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаха баримтанууд Онохойн совхоздо үзэгдэнэ. Эндэхи хонишод Савин, Потемкин гэгшэдэй отарануудта августын хахад хүрэтэр хусануудынь һүрэг соо һула табигданхай ябаа. Һүүлээрнь хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ захалаа. Теэд тэдэнэр эхэ хонидой олонхинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ гэжэ тоосоһон байха юм. Эдэнэрэй нюдэ далдалха ябадал гаргаһаниинь үшөө юугээр гэршэлэгдэнэб гэхэдэ, эдэ отарануудта асарагдаһан хусын үрэ хэрэгтэй байһанһаань хоёр дахин бага байшоо. Иимэрхүү баримтанууд «Гигант» колхозой хонишон Колесник, Матвеев гэгшэдэй отарануудта үзэгдэнэ.

...эдын аймагта хони үрэжүүлхэ хүдэлмэри мүн лэ аали нобшоор ябуулагдана. Эндэ 167 пункт нээхээр хараалагдаһан байбал, мүнөө ... 84-иинь хүдэлнэ.

Хяагтын аймагта гансал Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо хонид эмхитэйгээр үрэжүүлэгдэжэ байна. Тиин бусад ажахынуудта түхеэрэгдэһэн олонхи пунктнуудта хони үрэжүүлхэ гурим баримталагданагүй.

Сэлэнгын аймагай ажахынууд хонидые искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ бултанһаа һайса бэлдээд, эмхитэйгээр ябуулжа байна. Бүри августын эхеэр ажахы бүхэндэ хони үрэжүүлхэ асуудал партиин райкомдо болон аймгүйсэдкомдо зүбшэн хэлсэгдээ. Аймагай хүтэлбэрилхы органууд энэ хүдэлмэриин хойноһоо наринаар хинан шалгажа, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые дары усадхаха хэмжээнүүдые абадаг байна. Аймагай госстанци, Сэлэнгын совхозой станци таһалгаряагүй хүдэлнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо үбэл хурьгалуулхаар хараалагдаһан 14200 эхэ хонидой 10,5 мянганиинь сентябриин 2-то үрэжүүлэгдээд байгаа. Бутид Банзаракцаевагай, Дашадаба Датбаевай болон бусадай отарануудта хонидынь үрэжүүлэгдэжэ дүүрээ тооной.

Энэ шухала хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхахын тула ажахынуудай, госстанциин, управлениин зооветмэргэжэлтэд пункт бүхэнэй хүдэлмэриие наринаар хинан шалгажа, техник-үрэжүүлэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Ф. ЗУБЕНКО.
республикын Хүдөө ажахын министерствын главна зоотехник.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө заабол дүүргэхэ

Энэ жэлдэ үбһэ ногооной һайнаар ургаһые хараада абажа, ниитынгээ адууһа малда үбһэ, силос элбэг ехээр бэлэдхэхэ мүрысөөн республика дотор үргэлжэлһөөр. Энэ мүрысөөндэ эхи табиһан Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Сентябриин 1-нэй байдалаар энэ колхоз 37 мянга гаран центнер үбһэ бэлэдхэжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Тельманэйхидэй жэшээгээр ажаллажа, тус аймагай Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд мүнөө тэжээл түсэбһөө гадуур бэлэдхэжэ байнхай.

Үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн тухайгаа Улаан-Үдын, Бэшүүрэй, Кабанскын, Хэжэнгын аймагуудай олохон ажахынууд мэдээсэнэ.

1968 оной сентябриин 2-ой мэдээгээр республикын колхоз, совхозууд үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 58 процент дүүргэнхэй. Тиигэжэ нёдондоной энэ үеынхиһээ 108 мянга гаран тонно гэхэ гү, али 65 процент ехэ үбһэ бэлэдхэгдэһэн байна.

Үбһэ бэлэдхэхэ түсэб Кабанскын, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Хойто-Байгалай, Загарайн аймагуудта урагшатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Баунтын аймагууд нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ үбһэ абанхай.

Республикын олонхи аймагуудта силос нёдондоной энэ үеынхиһээ ехэ дарагдаад байна. Республикамнай бүхыдөө 718 мянган тонно силос дараа гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 35 процент ехые бэлдээ. Энэ хүдэлмэри Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Загарайн, Сэлэнгын, Улаан-Үдын болон бусад зарим аймагай ажахынуудта хурданаар ябуулагдана. Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозууд силостээ мочевинэ нэмэжэ даралсана.

Теэд энээгээр һанаагаа амархаар бэшэ. Колхоз, совхозуудта бии байгаа сабшалангай үшөө гушаад процентнь сабшагдаагүй байһаар. Илангаяа Зэдын, Хяагтын аймагуудай, мүн «Скотооткорм» трестын совхозуудта сабшалангайнь хахадынь тооной хуряагдаагүй байһаар.

Тэрэшэлэн республикын ажахынуудта үшөө арбаад мянган гектар кукуруза хүл дээрээ байна. Хуряагдажа абтаха зелёнко ехэ.

Намарай эхин һара гаража. үбһэ хуряаха, силос дараха һайн болзор үнгэржэ байна. Хюруу унаха саг боложо, шэмэ ехэтэ кукурузын ногоо хосороохо аюул тудахаяа байна.

Тиимэһээ үбһэ бэлэдхэхэ, силос дараха хүдэлмэрээ һуладхажа болохогүй. Мүнөө жэлэй эрхэ байдалда тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө заабол дүүргэхэ гээшэ ажахы бүхэнэй арюун уялга мүн.

РЕВОЛЮЦИИН ВОЖДИИН ДУРАСХААЛДА

В. И. ЛЕНИНДЭ ЗОРЮУЛЖА КРАСНОЯРСКДА ТАБИГДАХА ХҮШӨӨ ЯМАР БАЙХАБ

Совет засагай 50 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэ үеэр Москвагай Кремльдэ, Ивановска талмай дээрэ В. И. Лениндэ зорюулагдаһан дурасхаалай хүшөө баяр баясхалангай оршон байдалда нээгдээ һэн. Тэрэнэй автор — Ленинградай скульптор Вениамин Пинчук бүхэсоюзна конкурсдо илажа гараһан юм.

Энэ скульптурань композициин талаараа тусгаар ондоохон. Тэрэниие хараходо, хамаг юумэн мүнөө боложо байһан шэнгеэр һанагдана. Ленин Кремль соохи ажалладаг кабинедһээ һаяхан гараад, модоной хажууда һуужа, юун тухайшьеб бодолгото болоһон шэнги. Мүнөө тэрэ хүшөөе хэдэн миллион хүн харана.

Лениндэ зорюулжа Красноярскда табигдаха ехэ хүшөөгэй проектые Пинчук анха түрүүн зохёоһон юм. Тэрэнээ конкурсдо эльгээхэдэнь жюри нэгэн һаналтайгаар эрхим сэгнэлтэ үгөө.

Зүгөөр Пинчук Красноярскда табигдаха хүшөөгэй проектые мүлижэ үргэлжэлһөөр. Мүнөө скульптор Г. Ястребницкий, архитектор С. Сперанский гэгшэдтэй хамта шэнэ хүшөө ухаалан бүтээжэ байнхай.

Урагшаа эрмэлзэһэн бэеынь хүдэлсэ, хүн бүхэндэ танил гарайнь дэлисэ, толгойнь түргэн эрьесэ харагдана. Скульптор энэ образоор юу харуулхаяа хүсөөб? Ленинэй гурбан жэл сүлэлгэдэ байһан Зүүн Сибириин Енисей мүрэнэй эрье дээрэ табигдаха хүшөөе ямараар бүтээхэ хүсэлтэйб?

Ильичэй хүшөө Красноярскын түб — Революциин талмай дээрэ табигдаха юм «Ленинэй образые хүшөөгэй бодхоогдохо талмайн нэрэтэй, мүнөөнэй Енисейтэй, Сибирьтэ бэелүүлэгдэжэ байгаа бүхы юумэнүүдтэй найралдан таарахаар гаргахые хүсэнэб» гэжэ скульптор хөөрэнэ.

Владимир Ильич Ленинэй образ Вениамин Пинчугай бүхы творчествын темэ болоно. Ленинэй түрүүшын портрет, түрүүшын скульптурые 1924 ондо бүтээһэн юм.

Мүнөө В. Пинчук — «Ленин Разливта», «Ленин трибуна дээрэ» гэһэн дурасхаалта хүшөөнүүдэй, Оренбургда, Ленинградай Васильевска арал дээрэ табигдаһан хүшөөнүүдэй автор.

СССР-эй Уран зурагай академиин гэшүүн-корреспондент РСФСР-эй арадай уран зураашан Пинчук саашадаа бэелүүлхэ ехэ түсэбтэй.

«Һаядаа Красноярскда табигдаха дурасхаалта хүшөөе түгэсхэхэ ёһотойб. Һүүлээрнь бусад скульпторнуудтай, архитекторнуудтэй хамта В. И. Ленинэй түрэһэн хото — Ульяновскда табигдаха хүшөө бүтээжэ эхилхэб» — гэжэ скульптор хөөрэнэ.

Галина СМИРНОВА.
(АПН).

Сэмбэ нэхэгшэ басаган Людмила Карникова коммунис ажалай нэрэдэ хүртэһэн сэмбын фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Нүхэр Карникова эрхим шанартай сэмбэ нэхэжэ, халаан бүриингөө даабари дунда зэргээр 109 процент хүрэтэр дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Карникова.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

КОММУНИСТ тухай хөөрөөн

НИКОЛАЙ АРАНЗИН

Николай Александрович хүйтэн уһаар һайса нюураа угаагаад, сэбэр аршуулаар нюураа аршаба. Столой ойро һуужа, тэбхэрхэн гэрэл нюуртаа дүтэлүүлбэ.

Мэнэ һаяхан һахалаа абаһан хадань, хюһуулһан үргэниинь, шанаань мүнсылдэн байба. Зүгөөр нюдэн доогуурнь урьха мэтээр зурылдаһан уршалаанууд бүри элеэр харагдана. Үһэн соогуурнь сагаан утаһан шэнги юумэнүүд зурылдана: сагай ошожо байһанай тэмдэг. Тиигэбэ-яабашье, нюдэнэйнь хараса урданайхидаал адли хурса, эдирэй галтай зандаа. Николай Александрович аалихан һанаа алдажа, залуу наһаяа һанаадхиба.

Хүн бүхэнэй наһан соо мартагдашагүй ушарнууд тохёолдодог гүб даа. Тиимэ үдэр Николай Александровичайшье намтарта бии байха.

...1944 он. Баатар хүбүүднай баруун тээ баян дэлгэр дайдыемнай бузарлан ерэһэн булимтарагшадые өөрынь уурхай тээшэ түрижэ ябаа. Тиихэдэ Николай Аранзин Дурна зүгтэ албаяа хэжэ, зүүн хилээ Японой самурайнуудай гэнтын добтолгоһоо һэргылэн сахижа байгаа.

Тэндэл алба хэжэ байхадаа, партида орохо гэһэн хүсэл тэрэндэ ходо түрэдэг болоо һэн. Хэрэгтэй саарһануудые хуу суглуулаад, партийна организацида мэдүүлгэ үгэһэн юм.

Партида ороходонь, сэрэгэй нэгэдэлэй партийна организациин секретарь улаан билет залуу коммунистда барюулхадаа, иигэжэ захяа бэлэй:

— Һанажа ябаарай, нүхэр Аранзин: коммунист гээшэ хаанашье ябахадаа хамагай түлөө харюусалгатай юм.

Тэрэ гэһээр хори гаран жэл үнгэршэбэ. Эршэ хүсөөр орьёлһон эдирхэг наһанай орондо аажам намдуу, томоотой хаһа орожо ерээ. Теэд секретариин хэлэһэн үгэнүүдые Аранзин мартаагүй.

Үсэгэлдэр үйлэдбэриин ээлжээтэ зүблөөн болоо. Тэндэ продукциин шанар һайжаруулха асуудал хэлсэгдээ. Тэрээн тухай дуулахадаа Николай Александрович, үдэр соо эсээшье һаа, ошохо гэжэ шиидээ юм.

Элидхэл шагнаад, олон хүн үгэ хэлэбэ. Суглаанай түрүүлэгшын үгэ хэлэхэ дуратай хүн үшөө бии гү гэжэ асуухадань, Аранзин эжэлэнгүй болобо. Тэрэнэй үгэ тиимэшье мүлирхэй бэшэ, яарууһаг байжа болоо. Тиигэбэшье, гахайн мяха муугаар эбдэдэг хүнүүдые тэрэ нюур сахингүй шүүмжэлээ. Мал аладаг цехтэ хүдэлдэг хүнүүдэй гэмээр тиимэ юумэн болоно гэжэ заагаа. Хайша хэрэгээр эбдэгдэһэн мяхан гээшэ үйлэдбэриин шанар доошонь оруулдаг.

Зал руу анирагүй хаража байд гээд, иигэжэ нэмэбэ:

— Хэндэшье хэрэггүй үртэһэ гаргахаар бэшээр, һайнаар эбдэдэг болоболнь, үдэр ... килограмм мяхан алм... гэжэ бидэ тоолообди...

Аранзинай хэлэһэн яһала нүлөөтэй бай... Мал үүсэлдэг цехэйхи... тэлгээе һураггүй һай...

Аранзин арбан та... саала тээ Улаан-Үдын ... сервын комбинадта хү... һэн юм. Шэнэ мэргэ... мэ бэлээр гартань оро... һаань мяха өө-мөөгүй... шулажа шадахагүй... хэрэгтэй. Теэд ком... юунһээ сухарика бэл...

Удангүй тэрэ мэргэ... бэрхэ хүдэлмэришэдэй... юм. Хэдэн жэлэй ур... илгабариин таһагта ... дэбжүүлээ. Зүгөөр эн... ажалай уялгаһаа с... бэшэ,—бултантай ал... ёһотой бшуу.

Мүнөө тэрэнэй хү... бригада «КПСС-эй XX... нэрэмжэтэ» гүүлэдэг, ... ажалай коллектив.

...Ажалай үдэр дүү... һаа һүүлдэ ажалла... бригадир орхидог юм. ... хүн бүхэн танидаг, ... Тиигэншьегүй яаха һ... гэхэдэ, манай орондо ... шал хүндэ ямба... тэдэг ха юм. Тэрэ... шэлһэн Ленинэй орде... һайндэртэ үмдэлэг кос... гэртэ ялардаг.

Г. ХАР...

ӨӨҺЭДЫНГӨӨ ХҮСӨӨР

СССР-эй Верховао С... путат Бадмацу Жа... Тодорхоевагай даадаг х... бригадада үбһэ хуряалги... хүдэлмэри түлэг дундаа... дажа байна. Байгша ов... дын хонишод түлнүүдэ... абаһан. нооһо ехээр ... байха юм. Тиигэжэ тэд... хонин бүриһөө 90 хурь... түлжүүлээ, хонин бүриһ... лограмм шахуу нооһо ...

Мүнөө тэндэхи малшад... гаа хонидто өөһэдынгөө ... үбһэ бэлэдхэжэ байна. Бр... хид үбһэ сабшаха түсэб... доо үлүүлэн дүүргэнэ. ... 860 центнерэй орондо 120... нер үбһэ хуряаха гэһэ... абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагты... зой үнинэй хонишон Б. Ж... хоева.

С. КЛИМОВЭЙ ...

БУРГАЛТАЙН БЭРХЭ КУКУРУЗАШАН

Бургалтай тосхоной үйлсөөр нюргаа үргэлһэн, шурбэһэлиг үндэр бэетэй, наһажаал хүн хоёр тээшээ найгалзан һагад, яаралгүйгөөр алхална. Тэрэнэй хажуугаар үнгэрһэн наһатайшье, залуушье хүнүүд хүндэтэйгөөр толгойгоо дохин мэндэшэлнэ.

Энэ хүмнай анханһаа наашаа ажалша бэрхэ гэжэ суурхаһан, хамтын ажал анха түрүүн Бургалтайдаа тогтоолсоһон, тиигээд хамаг наһаяа, ажал хүдэлмэреэ арад зонойнгоо арюун хэрэгтэ зорюулжа, олоной дунда арсашагүй хүндэтэй болоһон Бабуу Раднаевич Банзаракцаев гээшэл даа.

Амарха сагынь үни болоһоншье һаа, гэртээ гар хооһоор һуужа шададаггүй. Үе наһаараа хэжэ ябаһан ажалынь, түрэл нютагайнь элдин агаар, нуга талань тэрэниие татаһаар лэ байдаг. «Бэемни ямаршьегүй. Иигээд лэ урданайхидал адли луговодоороо хүдэлжэ эхилхэмни бэшэ аал даа. Кукурузашье, хартаабхашье ургуулаад туршахада болохо байна» — гэжэ тэрэ нэгэтэ колхозой парткомдо мэдүүлээ һэн.

Намарай саг ерэжэ, нуга сабшалан, полинууд дээгүүр шууяатай, хүл хүлгөөтэй болобо. Бабуу Раднаевичай хүтэлбэрилдэг звеногойхид поли дээрэ нагт шэбхэ зөөжэ эхилбэ. Эдэнэртэ сабшалангай—75, кукурузын — 256, хартаабхын — 21 гектар газар даалгагдаһан байгаа.

— Бухы сабшалангаа болдог бургааһанһаань сэбэрлэнхэйбди. 25 гектарайнь га бүриһөө 21 центнер, бусадһаань гектарай 20 центнер үбһэн абтаад байна. Тэрээнһээ гадна, урдань хүнэй гар хүрэтдөөгүй хадалиг газарта манай звено ногоо сабшажа, 40 тонно үбһэ һурилөө.

Тиигэжэ 7 хүнһөө бүридэһэн энэ звено даалгагдаһан участогһаа 600 центнер һайн шанартай үбһэ бэлдэһэн болоно. Муу бэшэ даа. Энэмнай ажалай ехэхэн амжалта гээшэ. Иимэ ургаса абахын тула тэдэнэр үнгэрһэн намар, хабарай сагта сабшалан дээрээ 3000 гаран тонно нагт шэбхэ гаргаһан, бүхы газараа һайрамаар уһалһан байха юм.

Энэ жэлдэ кукурузашье хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүүгээр ургаа. Кукуруза тухай хөөрэлдөөнэй гарахада, үбгэжөөлэй шэг шарайнь хубилжа, эзэлүүдгүй миһэржэ эхилдэг. Тиигэншьегүй яахаб даа. Урда зүгэй энэ ургамалые нютагжуулхын тула Бабуу Раднаевич арбаад жэлдэ оролдожо ябана бшуу.

— Анхандаа хүндэшэг байгаа һэн даа. Энээниие ургуулааб гэжэ зобоһоной, хии талаар зөөри зөөшэ гаргашалһанай хэрэгынь юуб гэхэ мэтээр олохон хүнүүд тархяа һэжэрэн хэлэдэг бэлэй,— гэжэ үбгэжөөл бодолгото болон хөөрэнэ.

Б. Р. Банзаракцаев кукуруза ургуулжа һураа. Тэрэ газараа һайнаар үтэгжүүлжэ, ургамалай зурууд хоорондохи зайе саг соонь элдүүрилдэг гуримтай. Агротехническэ эрилтэнүүдые наринаар баримталжа, суута кукурузашан энэ жэл Наринай, Толгойн полинууд дээрэ баян ургаса абажа, һаалиин 4-дэхи гүүртын малай эдихэ 1800 тонно силос дараһан байна. Хара-Үбсэ гэжэ газарһаа илангаяа һайн ургаса абтана. Эндэхи гектар дээрэ 3 метр үндэр кукуруза ургаа. Энэ участогай гектар бүриһөө 200 гаран центнер ногоон хуряагдаһан байна. Эндэһээ бүхыдөө 2000 тонно шэмэтэ силос дарагдаа.

— Энэ жэлдэ «Буковинская-3» гэжэ сортын кукуруза таряа һэмди, ёһоор һайн кукуруза хуряагдаба, — гэжэ Бабуу Раднаевич хөөрэнэ.

Суута кукурузашан үшөө хартаабха ургуулдаг мэргэжэлтэй. Энэ жэл 21 гектарта һуулгаһан хартаабхынь гектар бүриһөө 150 центнер ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ.

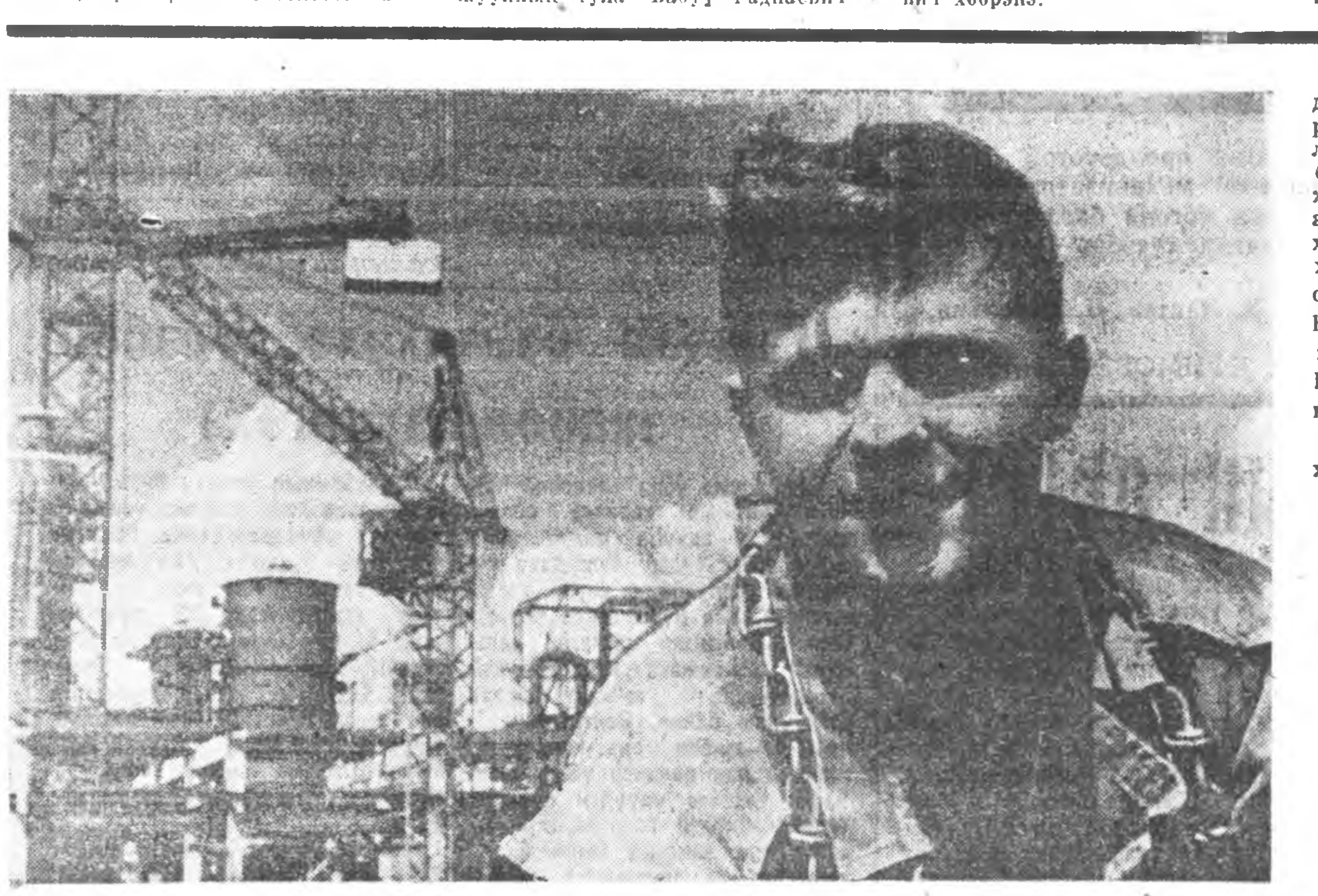
Бабуу Раднаевичай гол ажал тухайнь хөөрөөд, ондоо, нийтын ажалда хабаададаг тухайнь дурдангүй үнгэржэ болохогүй. Тэрэ арадай хинагшадай бүлэгэй эдэбхитэй гэшүүн тула ургаса хуряалгын, малай үбэлжэлгын үедэ нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг.

Кукуруза хуряажа дүүргэмсээрээ үбгэжөөл полинууд дээгүүр ябажа, эндэ хэгдэжэ байгаа хүдэлмэриие хинан харадаг заншалтай. Тэрэнэй хёрхо нюдэн хамагые обёордог. Нобшоржо ябагшадые шамдуулха, гээлтэ хоролто гаргагдаха ушарые усадхаха талаар дары хэмжээ абуулдаг.

Алдар солын, мүнгэ зөөриин хойноһоо үбгэжөөл иигэжэ хүдэлнэ бэшэ. Харин эдир залууһаа хойшо ажал хэжэ ябаһан бэень, урагшаа һанаатай сэдьхэлынь лэ тэрэниие һанаа амар һуулганагүй ха юм.

Иимэл хүн юм даа, Бургалтайн бэрхэ кукурузашан, нютагтаа хүндэтэй үбгэжөөл.

Д. МУНКОЕВ.
Зэдэ, «Мир» колхоз.

Азотно үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилдэг Ровенскэ заводой барилга дээрэ комсомолец Николай Михайленко нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой. Арматурщигай мэргэжэл һайнаар шудалжа, коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм. Николай Михайленкые нүхэдынь комсомолой организациин секретаряар һунгаһан байна. Ажалдаа туйлаһан амжалтаяа комсомолец хүбүүн ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Николай Михайленко.

ТАСС-ай фотохронико.

ХОЛЫН АХА НЮТАГТА

Холын Ахын аймагта, далайн нюрууһаа 2000 метр үндэр газарта Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ колхоз оршодог. Тэрэ хадаа аймагай түб һуурин—Орлигһоо 40 модоной хирэндэ юм.

Тус колхозой гэшүүд өөрынгөө партийна организациин хүтэлбэри доро КПСС-эй ЦК-гай 1965 оной мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хамсы шаман хүдэлжэ, һүүлэй гурбан жэлэй турша соо ажахынгаа экономико болон соёл болбосоролой талаар горитойхон амжалта туйлаа юм. Колхозой правлени болон партийна организаци мяха абалгые ажахынгаа гол һалбари болгонги.

Тиигэжэ 1966 онһоо тугал түлжүүлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулжа, эхиень хүхүүлдэг болоо һэн. Эхээ хүхэдэг тугалнууд һураггүй түргөөр түлжэдэг, үһэ нооһониинаьшье хурса һорьмойтой байдаг гэжэ Ахын малшад ажаглаа.

Хараад үзэхэдэ, жэл бүриинь ургалта һонирхомоор. Нэгэ тугалай шэгнүүр тушаагдаха үе хүрэтэрөө иимэ дүн харуулаа гэбэл:

1966 ондо—238 килограмм;
1967 ондо—242 килограмм;
1968 ондо—250—255 килограмм.

Тиихэдэ 1970 ондо нэгэ тугалай амидын шэгнүүриие 280—300 килограмм хүрэтэр дээшэлүүлхэ түсэбтэй.

Мүнөө үедэ колхоз 1600 толгой үнеэтэй. Тэдэнэй юһэн зуугаадынь һаалгадаг, бэшэнииинь тугалнуудаа хүхүүлжэ тэжээдэг.

Нёдондо, ойн баярай жэлдэ малшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн юм. Тэрэнэйнь ашада колхоз жараад мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулаа һэн. Тэрэнэй 80 процентнь мяха худалдалгаһаа ороһон байха.

Тэрэ мүнгөөэ барилгада, соёл болбосоролой хэрэгтэ гаргашалаа. Һүүлэй үедэ малшадта олон шэнэ гэрнүүд, малай байранууд, найман жэлэй ... ли, үхибүүдэй байрлаха ... тернат, заһабарилгын ма... гэхэ мэтэ барилганууд х...

Дээрэ дурсагдаһан а... хэрэгүүд өөһэдөө бүтэ... зоной дунда хүмүүжүүлгы... эмхидхэлэй партийна хүд... ябуулагдадаг байһанай ... Коммунистнар эгээл хар... тай участогуудта хүдэлхэ... тэй эмхидхэлшэд байгаа. ... нистнар Л. Балданова, А. ... гэгшэд тугал түлжүүлгэр... мастернууд болонхой. Эр... ншод М. О. Арзухаев, О. ... тархеева, С. Г. Самаева ... баһал КПСС-эй гэшүүд. ... нистка Ольга Аюшеева ... үнеэн бүриһөө 129 килогр... һолиг һү һаадаг.

В. И. Ленинэй түрэһ... жэлэй ойе ажалай бэлэг... хаар Ахын малшад шии...

И. МОДО...
КПСС-эй об...
инстру...

ЗЭД ХАЙЛУУЛДАГ ХҮН

Набтархан шэлэнүүдэй саанаһаа шаргал улаан наранай һугаран гараха үеэр хүдэлмэришэ хүдэр зон ажалдаа яаража, түрэл завод тээшээ шармайна. Хэдэн мянган хүдэлмэришэд өөрынгөө ажал хэрэг тухай бодомжолон шэмээгүйхэн алхалнад. Хүдэлмэришэ нүхэдөөрөө хамта ябахадаа Дондогой досоо сэлмэг һайхан бодол долгилон ерэнэ.

Зэд шудхалгын цех тээшэ зурыһан харгын захаар уляангир модод таригданхай юм. Хүнгэхэн һэбшээнһээ аалиханаар найгаһан уляангирнууд Дондогые үглөө бүри угтажа, түрэһэн нютаг Гааргыень эжэлүүдгүй һануулаад орхидог. Гааргын нэлэнхы уужам талада сэнхир хүхэ сэсэгүүд һалбаран ургажа, бишыхан хүбүүнэй сэдьхэлдэ баярта бодол түрүүлдэг бэлэй.

— Томо болоходоо энэ үргэн уужам тала дайдадаа адляар хүн зондо баяр баясхалан асархаб,— гэжэ сэсэглэн ногоорһон талаяа шэртэн тэрэ бодомжолдог һэн.

Дондог мүнөө Ленинэй ордентэ ЛВРЗ-гэй зэд шудхалгын цехэй эрхим хүдэлмэришэн. Зэд буйлуулагша... Али зэргэ харюусалгатай ажал гээшэб! Үдэр бүри эрхим шанартай зэд буйлуулхын тула Дондог Ламожапов оролдолго шадабаряа гаргажа эршэтэйгээр ажаллана.

Зэд шудхалгын цехэй корпусые абаһаар обёорхонь бэрхэтэй юм. Багжагар үндэр уляангирнууд ногоон набшаһаараа энэ цехые хүнэй нюдэнһөө далдална. Эндэ орожо ерэхэдэш хэдэн олон станогууд жэнгиржэ, зэд буйлуулдаг электро-пеэшэнүүд хүсэтэйгөөр нэерэн, хүнэй шахэ дүлиирүүлнэ. Хэдэн олон хүдэлмэришэд габшагайгаар ажаллажа, дундаа мүрысэхэнь харагдана.

Зузаан брезент самса үмдэһэн Дондог улаан дүлэ шэдэлһэн пеэшэнһээ холодоногүй. Тэрэ эзэн ёһоор пеэшэнээ адаглан хаража приборнуудаа шалгана. Энэ нүхэрнай хоёр пеэшэниие нэгэ зэргэ хүдэлгэжэ шадана. Тиигэжэ халаан соогоо найма дахин зэд буйлуулжа, үндэр амжалта туйлана ха юм.

— Металл бэлэн болоо!—гэжэ тэрэ өөрынгөө туһалагша Николай Жестковто хандаба. Тэрэнь түргэн эрьелдэжэ, кран жолоододог эхэнэртэ дохёо үгөөд орхибо. Багахан шанага электро-пеэшэнэй сорго доро толхогдобо. Улаа ягаан үнгэтэй хайлаһан зэд шанага соо адхаран, хүдэлмэришэд дорюун хүбүүдтэ магтаал дуу барин мэлмэрнэ.

— Манай цехэй хүдэлмэришэн һара бүриингөө даалгабари урагшатайгаар дүүргэнэ. Эндэ Дондог Ламожаповай габьяа тон ехэ бии — гэжэ участогай мастер Игнат Абзаев хүдэлмэришэ нүхэрөөрөө омогорхон хөөрэнэ.

Даабариин ёһоор Дондог Ламожапов халаан соогоо 4 тонно металл хайлуулха ёһотой аад, 5 тонно металл хайлуул... амжалта туйлана. Тэр... тээн гаргаһан продукц... өөрынь сангые 10 проц... доошолуулаа.

Ажалша бэрхэ хүбүүн ... мэришэдэйнгөө дунда тон ... тэй болоһон. Тиимэһээ Дон... бригадираар томилһон ... Дондог Ламожапов 10 жа... зэд шудхалгын цех соо а... жа, үндэр мэргэжэлтэй б... юм. Олон жэл хүдэлжэ ... мэргэжэлээ залуу үеын ... ришэдтэ дамжуулжа, т... хүмүүжүүлхэ талаар гори... хүдэлмэри хэһэн байна.

Түрүү хүдэлмэришэн ... Ламожапов Железнодорожн... очой гүйсэдхэхэ комитет... талаар һунгагдаһан юм. ... хүдэлмэришэн, нийтын ... далда эдэбхитэйгээр хаба... жа мүнөө үеын хүдэлмэр... нэрэ солые дэрэ абажа ...

К. ЖАМЬЯН...

ВАГОНУУДАЙ ГҮЙДЭЛ ТҮРГЭДЭНЭ

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэришэд вагоной эрьесые түргэдхэн, үсөөн вагонуудаар ехэ ашаа шэрэхээр оролдожо, эршэтэйгээр ажаллана. Вагонуудые зүбөөр ашаглажа шадаһанай ашаар эдэнэр нэгэ хоног соо 400 вагон үлүү гаргажа, республикын промышленностиин даабариһаа гадуур гаргаһан продукци саг болзор соонь зөөнэ.

Һаяхаг август һарын дүнгүүд согсолон гаргагдаба. 27 коллектив түсэбөө урагшатайгаар дүүргэжэ, вагонуудай миин байха сагые нилээдгүй доошолуулба. Тиигэжэ Заудинск станциин хүдэлмэришэд вагоной миин байха сагые 2,3 часаар, Темлюгэй станциин хүдэлмэришэд 2 часаар доошолуулжа, ехэ амжалтануудые туйлаад, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 2000 вагондо ашаа тээжэ ябуулһан байна.

Мүнөө республикымнай хүдөө ажалшадай таряа хуряалгын халуун хаһа оронхой. Саг болзор соонь орооһо шэрэхын тула Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэришэд хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

СОВЕТ ОРОНОЙ ДАБАГДАШАГҮЙ ХУЯГ

Советскэ Союзай Герой, Бронетанкова сэрэгүүдэй маршал Павел ПОЛУБОЯРОВ

...ировска Тусгаар танкова ...ой хамта Сталинградһаа ...ратэр үнгэрэгшэ дайнай ...р ябажа гараһан хүм. Энэ ...лэн арбаад шанга байлдаа... хабаадалсажа, олохон мянган ... утатай дайдые дайлалдан ... юм. Дайнай һүүлээр жэл ... байхада, гвардеецүүд-кан... ...үүд Москвагай Улаан тал... ...үүр жагсаалда ябажа гараа ... 1946 оной эртэ чамарай ... хойшо жэл бүри сентябриин ... воскресенидэ манай арад ... шлем үмдэһэн сол... ...олон хүндэлдэг, Совет Ар... ...нетанкова техникээр дута... зэбсэглэдэг совет танк ...дтэ баяр баясхалан хүргэдэг

...ва сэрэгүүд Ленинэй болон ...заабаряар, совет арадай хү... ...гөөр байгуулагдаһан.

...богонихон болзорто танкнуу... ...жэ эхилхэ гэһэн уряатай... ...эр хүндэ 1919 ондо В. И. ...хүдэлмэришэдтэ хандаһан ...нэ зорилго нилээд бэрхэ... ...айһан. Тэрэ үедэ мэргэжэл... ...айгаагүй, металлшье дутал... ...лэй. Тиигэбэшье жэл үнгэ... ...хада. Сормоводо бүтээгдэһэн ... танкнууд граждан дайнай ...үүтэ хабаадалсаа бэлэй.

...ойхидой үүсхэлые бусад ...нүүд дэмжэһэн байгаа. ...ло Ленинградай «Большевикэй» ...юдой цехүүдтэ тэрэ үеын ...анк бүтээгдээ һэн. Имэ ... 1929 ондо сагаан хита... эсэргүү дайнда хабаадалса...

... орон улам бэхижэжэ бай... ...энэй хүндэ промышленность ... орожо эхилһэн. Ороной ... хамгаалха хүсэ шадал бэхи... ...нкова сэрэгүүдшье хүгжэһэн

... 50 жэлэй туршада соо ...нкистнууд яаралтай дохёо... ...да бэлэн боложо, дайшалхы ...удаа дайсад тээшэ шуунуу... ...даг байгаа. Хасан нуурай ...он самурайнуудтай дай... ... байлдаануудта 350 шахуу ...нкнууд хабаадалсаһан, Хал... ... дээрэ энээнһээ хоёр дахин ... танкнууд хабаадалсаһан ... танкистнууд-һайн дура... ... Испанида болоһон байл... ...алхэг зоригтойгоор тэмсээ ...нэр интернациональна уял... ...тэй түрэтэйгөөр дүүргээ.

...ликанска Испанида эсэргүү... ...нин ба Германиин фашист... ...эрхэг түримхэй дай эхилээд ... тэрээ руу совет һайн дура... ... сэрэгэйнгээ техникэтэй хам... ...тэһэн байгаа. Испанида ...урашье дайлалдаа һэн. Нэ... ...гын үедэ Махурын алба хэ... ...ова взвод дайсанай артилле... ...ия буулуулһан юм. Махура ...улшаһан танкнуудай дүрэ ... буулгажа, үрдиһэн гэхэ. ...зураг Москва эльгээгдэжэ, ...нь мэргэжэлтэд анхаралтай... гаар шэнжэлээ һэн. Тэдэнэр ерээдүйн танк ямар байхаб гэжэ правительствада элидхэһэн юм. Энэ танк хадаа нэгэ башнитай, алишье тээһээ булад хуягтай, хүсэтэ буу зэбсэгтэй байха ёһотой байгаа. Имэ бодомжые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ даалгабари Т-34 танкын ахалагша конструктор, залуу инженер Михаил Ильич Кошкиндо үгтөө бэлэй.

Конструкторнууд эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ эхилээ һэн. А. А. Морозов, Н. А. Кучеренко болон бусад нүхэд М. И. Кошкиндо туһалһан юм. Тиигээд лэ 1940 оной хабар танк бүтээгшэдэй анхарал Харьков—Москва—Смоленск — Киев — Харьков гэһэн маршрутда хандуулагдаһан байгаа. Энэ харгы замаар дайшалхы хоёр машина холын аян замда гараа һэн. Тэдэниие эгээн түрүүн туршаһан туршагшад мүнөөшье хүрэтэр мэндэ бии. Туршалгын цехэй комсомолой организациин секретарь байһан Николай Носик иигэжэ хөөрэнэ:

— Бүхы аян замдаа оройдоол нэгэ дахин эбдэрһэн юм. Хаанаб даа Орёл шадар тоһодолгын насос хүдэлхэеэ болишоо һэн. Танкнууд үдэр һүнигүй саһалиг харгытаар ябаһан юм. Телеграфай столбнуудые дахаад лэ ябаа һэмди. Ахалагша конструктор өөрөөшье оло дахин танкые жолоодоһон юм.

Танкистнууд Москвагаа ерээд, даабариял дүүргэһэн тухайгаа Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдтэ элидхээ бэлэй. Тиигэжэ шэнэ танкнууд һайн сэгнэлтэдэ хүртөөд, зэбсэглэлгэдэ абтаа һэн. Т-34 гэжэ танкнууд бүхы дэлхэй дээрэ суурхаһан юм.

Совет танк бүтээгшэд шэнэ түхэлэй КВ танк зохёон байгуулаад, бүтээн гаргадаг болоһон. Энэ танкые Ж. Я. Котиной хүтэлбэрилдэг коллектив зохёоһон. Имэ танк дайнай үедэ фашистнуудые һүрдүүлэн айлтадаг байһан. Тэрэ үеын ехэшье, багашье буугай һомон тэрэнэй булад хуягые дабажа шадахагүй байдаг һэн. Энэ танк хадаа хайшаашье эрьелдэжэ байгаад дайсадые ехэ буутаар, пулемёдоор буудадаг, харгыдаа дайралдаһан лэ юумые гэнжэтэ мөөрөөрөө биза низа дарадаг бэлэй.

Танк бүтээгшэдэй, бүхы совет арадай хүсэлэл оролдолгоор манай армиин танкнуудай тоо түргөөр олошорһон байна. Дайнай жэлнүүдтэ Ураал танкнуудые олоор бүтээдэг болоһон юм. Эндэһээ танкнуудые тээһэн эшелонууд фронт тээшэ таһалгаряагүйгөөр ошодог һэн.

...Дайнай дүүрэһээр олон жэл үнгэрөө. Зүгөөр фашис булимтарагшадһаа Эхэ ороноо аршалан хамгаалхадаа унаһан баатарнуудай нэрэнүүд хүн түрэлтэнэй һанаан сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө үлэнхэй. Эхэ ороноо хамгаалагшадай түрүүшын зэргэнүүдтэ совет танкистнууд жагсаһан байна. Манай армиин хэһэн байлдаануудта танкова арминууд, танкова болон оньһожоруулагдаһан корпусууд эдэбхитэй үүргэ дүүргээ. Үнгэрэгшэ дайнай үеын байлдаануудта хабаадалсаһан танкнуудай тоо улам олошоржо байгаа. Жэшээлхэдэ, Берлинэй түлөө болоһон байлдаанда 6000 үлүүтэй танкнууд болон самоходно артиллерийскэ буунууд хабаадалсаа.

Бидэнэр, дайнда хабаадалсаһан хүнүүд, 1945 оной майн үдэрнүүдтэ бэрхэтэй байдалда ороһон тэмсэлшэ Прагада туһалааша совет танкистнуудай баатарлиг габьяае хэзээдэшье мартахагүйбди. Чехословакиин ниислэл хото тээшэ ошохо замдаа тэдэнэр дайн байлдаануудые хэжэ байгаад, олохон зуугаад километр зам гаталһан юм. Прагада бодоһон тэмсэлшэдые шуһаар дараха гэжэ һэдэһэн Гитлерэй булимтарагшад үй бута сохигдоһон, Прага зэрлиг дээрмэдэлгэһээ абарагдаһан байгаа.

Өөһэдыень сүлөөлһэн сэрэгшэд тухай дурасхаал болгон, совет болон хариин олохон городуудай хүн зон хүндэлэлэй табсан дээрэ хүсэтэ совет танкнуудые табинхай юм. Танкова сэрэгүүдэй сэрэгшэдэй нугаршагүй зоригой, баатаршалгын, мэргэжэл шадабариин һүлдэ тэмдэг болоһон эдэ танкнууд хэтэ мүнхэдөө жагсаалда байхал. Эсэгэ оромнай өөрынгөө хүбүүдэй харуулһан габьяае үндэрөөр тэмдэглээ. 250 мянга гаран танкистнууд орденуудаар шагнагданхай. Советскэ Союзай Геройнуудай дунда 1142 сэрэгшэ-танкист бии. Харин Советскэ Союзай маршал И. И. Якубовский, армиин генералнууд И. Д. Черняховский, Д. Д. Лелюшенко, И. И. Гусаковский, бронетанкова сэрэгүүдэй маршалнууд П. С. Рыбалко, С. И. Багданов, М. Е. Катуков, генералнууд А. Г. Кравченко, В. С. Архипов, Д. А. Драгунский, М. Г. Фомичев, З. К. Слючаренко, полковнигууд А. А. Головачев, И. Н. Бойко, С. Ф. Шутов, майор С. В. Хохряков гэгшэд Советскэ Союзай хоёр дахин геройнууд юм.

Совет хүнүүд танкова сэрэгүүдые Эхэ ороноймнай булад хэрэм гэжэ нэрлэдэг юм. Энэ хадаа залуушье, үнинэйшье сэрэгшэдэй зүрхэ сэдьхэлые омогорхолоор дүүргэнэ.

Танкистнууд ябаган сэрэгшэдтэй, артиллеристнуудтай, летчигуудтай, уһан сэрэгшэдтэй хамта дүлэтэ дайнай шуурган соогуур гараһан юм. Москвае хамгаалһан. Берлиндэ илалта туйлаһан танкистнуудай үри хүүгэд мүнөө газар дээрэхи сэрэгүүдэй түрүүшын зэргэдэ дахинаа жагсанхай. Тэдэнэр талмай дээгүүр, жалга яама болон ой соогуур, ябажа, гол мүрэнүүд болон нуурнуудые хүндэлэн гаталжа, дайшалхы машинануудаа дайнда оруулхаар минута бүхэндэ бэлэн байдаг.

Жараад онуудай танкистнуудта танкова сэрэгүүдэй гансал урдын мэдээжэ алдар соло хүртөө бэшэ юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеын танкнууд манай танкистнуудай дайшалхы аша габьяа тухай гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Мүнөө тэдэнэй орондо дайшалхы ондоо машинанууд жэрылдэнхэй.

Мүнөөдэрэй танкнууд—хүсэн түгэлдэр дайшалхы машинанууд гээшэ. Шадамар бэрхэ гарта байһан эдэ машинанууд ямаршье зорилгонуудые шиидхэхэ шадалтай. Совет танкнууд хүсэтэ буу зэбсэгтэй, бата хуягтай, хурдан түргэн гүйдэлтэй ба юушье дабажа шадаха шадалтай юм. Эдэ танкнууд холын аян замда ябажа шадаха аргатай. Танкова подразделенинүүд замдаа түлишэ абангүйгөөр хэдэн зуугаад километр газар дайдые дабадаг байна. Энэ хадаа үнгэрэгшэ дайнай үеынхидэ орходоо һураггүй холо газарта добтолго хэхэ арга боломжо совет танкова сэрэгүүдтэ олгоно. Манай танкнууд хүсэтэ буу зэбсэгтэй. Урдань хада танкистнууд гол түлэб байраһаа, мүн ойрохон зуура байд гээд буудадаг байгаа. Мүнөө болоходо тэдэнэр ябуул дундаа тон мэргэнээр буудана бшуу. Танкнууд уһан доогуур тамарха түхеэрэлгэтэй болонхой. Добтолгодо ороһон подразделенинүүд хүүргэ болон гараса хэхыень хүлеэнгүйгөөр өөһэдөө гол мүрэнүүдые гаталжа гараха шадалтай. Минэ табиһан талмайнуудые дабажа гараха тусхай түхеэрэлгэнүүдтэй болонхой. Хүүргэ бүтээдэг танк хэдыхэн минутын турша соо жалга болон ехэ нүхэнүүд дээгүүр хүүргэ дэбдижэрхидэг байна. Танкнууд һүниндөө хараха приборнуудаар зэбсэглэгдэнхэй. Танкнуудай экипажууд харанхы һүни газар дайдые болоод энэ тэрэ зүйлнүүдые хёрхоор хараха арга боломжотой. Тиимэһээ танкистнууд үдэрэйхидэл адляар һүниндөөшье амжалтатайгаар дайлалдажа болохо байна.

Гайхамшагта энэ техникэдээ танкистнууд дурладаг, тэрээн тухайгаа анхардаг, тэрэнээ полигон, танкодром, уһа мүрэнүүд дээрэ, һуралсалай үргэн ехэ талмайнууд дээрэ аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэдэг юм.

Танкова сэрэгүүдэй бүхы сэрэгшэд бусад түрэлэй сэрэгшэдтэй хамта мэргэжэл шадабаряа сат үргэлжэ дээшэлүүлжэ байдаг, дайнда хабаадагшадай үгэһэн ёһо заншалые үргэлжэлүүлэн эрхимээр абажа ябадаг. Танкова сэрэгүүдэй бүхы сэрэгшэд парти, правительствынгаа уряагаар Эхэ ороною, бүхы социалис хани нэгэдэлтэ оронуудые хамгаалхын тула хэзээдэшье бэлэн байдаг. Совет танкистнууд бусад социалис оронуудай арминуудай сэрэгшэдтэй хамта социализмын туйлалтануудые аршалан хамгаалхадань чехословак арадта туһалхын тулада Чехословакида ошоһон юм.

Бусад түрэлэй сэрэгшэд шэнги танкистнууд өөһэдынгөө сэрэгэй болон интернациональна уялгаяа хэзээдэшье нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байһандань һэжэг байхагүй.

(АПН).

ТАКТИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛ. Танкнууд мүрэнние гаталан гарана.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАНКИСТ ТОКА ЧАГДУРОВ

— Зай, Тока, манайнгаа нэрые дээрэ үргэжэ ябыш даа. Хүшэр сагай тохёолдобол, тэрэшье заатагүйл ушарха байха даа, гартаа буу барижа шинии зол жаргалай түлөө тэмсэн унаһан аха нүхэд тухай, тэдэнэй шэн габьяа тухай һанаарайш. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, сэрэгэйнгээ уялгада үнэн сэхэ ябаарайш,—гээд, Бада Чагдуров хүбүүгээ Совет Армида үдэшэхэдөө хэлээ бэлэй.

Тока Чагдуров эсэгынгээ энэ захяае хододоо һанажа, албанайнгаа хэрэг дээрэ бэелүүлжэ эхилээ һэн. Тэрэ мүнөө Ленинградай сэрэгэй округтохи танкова подразделенидэ эрхимээр алба хэжэ ябана. Тока Чагдуровай командир Буряадай АССР-эй Бабушкин хотодо ажаһуудаг эсэгэдэнь баясхалангай бэшэг эльтээ.

Һаяшаг бидэ сержант Чагдуровтай уулзаа һэмди. Эртэ үглөөгүүр һэн. Танкодром дээрэ хүсэтэ моторнуудай хүнхинөөн зэдэлжэ байгаа. Албанда ошохынгоо урда тээ автомашинын жолоошон мэргэжэлтэй ябаһан, мүнөө механик-жолоошон, сержант Чагдуров адар хүсэтэ танкаяа шадамараар залажа, дабалтануудые зоримгойгоор гатална. Дайшалхы, орёо һуралсалай энэ үглөөгүүр Тока Чагдуров шалгалтаяа эрхимээр барижа, нэгэдэхи классай механик-жолоошо гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Һуралсалай үедэ «Дайшалхы хуудаһан» гаргагдажа, механик-жолоошон Тока Чагдуровай тэсэмгэй шадабариие бүгэдэндэ жэшээ болгон тунхаглаа һэн.

Мүн тэрэ үдэр сержант Чагдуровта дайшалхы шэн габьяагай дүрбэдэхи тэмдэг барюулагдажа, тэрэнэй социалис уялгаяа дүүргэһэн тухайнь тэмдэглэгдээ һэн.

Тока хүбүүн армиингаа албанай хажуугаар үдэшын һургуулида ябажа, арбадахи класс дүүргээд, энэ жэлдэ Ленинградай политехническэ институтда заочноор ороо юм.

— Һайн һанаатай, хүндэ хододоо туһа хүргэхэеэ оролдожо ябадаг нүхэр юм,—гээд Чагдуровтай сут алба хэдэг хүбүүд хөөрөө һэн.

Бидэ мүнөө Чагдуровта тохёолдоһон хэдэн ушар тухай хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйбди.

...Нэгэтэ һүни Чагдуров түрүүтэй хэдэн танкистнууд шефтээ абаһан бетонно заводой газаа вагонуудһаа юумэ буулгажа байба. Эгээл тэрэ үедэ рядовой Борис Громов заводой байшангай хоёрдохи дабхарай сонхоор улаан дүлэнэй соробхилжо байхые обёоржорхибо. «Минии хойноһоо бултадаа!»—гэжэ хашхараад, сержант Чагдуров тэрэ дары завод тээшэ гүйжэ мэдэбэ. Тэрэнэй хоёрдохи дабхарта гарамсаарнь, түймэрэй ехэ дүлэн ханаар тараад, пультын түхеэрэлгэнүүдтэ хүрүүтэй байба. Гал, утаан соогуур харайжа гарамсаараа, Чагдуров хэдэн минутын туршада пожарна шлангнуудые холбожо үрдибэ. Удаань насосоор бүлэгдэһэн уһанай хүсэтэ эршэ эхилжэ байһан түймэрые сараа һэн. Тиигэжэ бетонно завод абарагдаа. Чагдуров болон бусад хэдэн сэрэгшэ хүбүүдэй һүбэлгэн, зоригтой байһандань командованиин зүгһөө һайшаал баясхалан хүргэгдөө.

Үшөө нэгэ ушар. (Энээнһээ уламжалан Чагдуровай ами наһан аюултай байдалда ороһон байгаа.)

Тока нэгэтэ үдэшэлэн, оройшог город шадарай станцида электричкэ хүлеэжэ байба. Уданшьегүй хурса гэрэлээ урдаа тууһан электричкэ зуралзан ерэжэ ябаа һэн. Энэ үедэ Тока ойрошог хүнэй бүглүү хашхараа дуулажархимсоороо тэрэ зүг руу дары эрьебэ. Нэн түрүүн нэгэ хүнэй гүйдэлөөрөө харанхы руу орошохые обёоржорхибо. Харин тэрэнэй һаяхан зогсожо байһан газарта, рельс дээрэ эхэнэр хүн түлхюулжэ амидхан унаад хэбтэбэ. Поезд халтирһан мэтээр дүтэлжэ ябаба. Гэбэшье, Тока һүрэжэ буумсаараа рельс хүндэлэн хэбтэһэн тэрэ эхэнэрые үргөөд, платформо доро оромсоорнь, ойгуурнь поезд хүүеэтэйгээр үнгэрһэн байгаа. Усалда ороһон тэрэ эхэнэрые ондоо хүнүүд вокзал абаашажа, медигүүдтэ дамжуулаа бэлэй. Харин Тока поезд доро хүниие түлхижэрхёод зугадаһан этэгээдые эрьюулжэ хүсөөд, тэрээнһээ шархатабашье, барижа шадаһан юм.

Нэгэтэ полкын штабта сэрэгэй госпитальһоо хонходобо. Тиихэдээ нэгэдэхи группын шуһатай донорые эльгээгыт гэжэ гүйһан юм. Тэрэ үдэр амаралта байһан тула олонхи сэрэгшэд город ошоһон байба.

— Юун болооб,—гэжэ, штабта ерээд байһан Тока гансата һонирхобо. Удаань юунэй болоһые мэдэмсээрээ:

— Миниишье шуһан нэгэдэхи группын юумэл,—гэмсээрээ яаралтайгаар госпиталь зорёо һэн. Тэндэ хүшэр операци хэлэн час соо үргэлжэлжэ байгаа. Хирургнууд Чагдуровые операци хүүлжэ байһан хүнтэй зэргэлүүлэн хэбтүүлээд, 500 грамм шуһынь дамжуулаа һэн.

А. ТАРЧОКОВ,
сэрэгэй журналист.
Ленинград.

ЭТИГЭЛ

[Т]АРГАР хара үүлэтэй, бүрхэг ...эр. Удааншье болонгүй шэ... бороохон шэдэржэ эхил... ... нюур дээгүүр хүйтэн ... мүр сараа гаргана. ... хүйтэн һалхин үлеэжэ, ... набшаһадые таһара ..., тала руу туунэ.

... Кучумов үни сагай, бү... ...үүн модоной доро зог... ...кын хойноһоо удаан шэр... ...аа һэн. Таршаганан хүн... ... танк хүшэр гаталуур... хойно хойноһоонь дабан ... үргэн сэлюун талаар ... зүрын дабхина.

...һан замынь одоол хүшэр ... байгаа. Уруудажа ... танк эгсэ хада оодэ гэнтэ ...ха аргагүй ялхитай ...р дабшаба. Шабар шаб... ...оол хуу нойтон. Гэбэшье ...һаатаагүй. Built Востроноговой ...олоодожо ябаһыень Борис ...гэнээр таажа мэдэбэ. Юуб ... ехэ дүй дүршэлтэй танкист гэжэ алдаршанхай. Тэрэ мүртөө Борисай командирынь ха юм. Һуралсажа эхилхэһээ хойшо танк бэрхээр жолоодожо шадаха байһанаа харуулаа гэлсэдэг. Тэрэнэй гаталһан бэрхэтэй замые тоолохо болоо һаа барагдашагүй.

• • •

«Намһаа мүртэй танкист гарахагүй хаш даа. Хэды оролдоно гээшэбиб. Теэд амжалта туйлаһамни мүнөөдөө харагдаад орхиногүй». Имэ бодолнууд тэрэнэй толгой соо ойро зуура түроод орхёо хаш. Түрүүшынгээ хүшэр зам гаталха үедөө «хоёр» гэһэн тэмдэг абаа һэм бшуу. Тэнгэрын захагүй сиидэмтэй ниилэн, харагдахаяа болижо байһан танкын хойноһоо Борис удаан шэртэн зогсобо. Командиртаал адляар танк жолоодожо һурахые ехэтэ хүсэнэ. Борисай танк бэрхээр жолоодожо түргэн һураа һаань, Востроногов хэды шэнээн баярлаха һэм...

Гэбэшье, тэрэнэй толгойдо ташха ондоо бодол ээзгүй түрэлсэнэ. «Дан эртүүр урмаа хухарһанай хэрэггүй хаш даа. Урдам үшөө дабагдаагүй хэдэн дабаанууд угтажа байна гээшэб?! Өөрынгөө хүсэндэ этигэнэгүй аальби? Үгы даа, этигэнэб. Өөрыгөөл шангаар гартаа абаха хэрэгтэй. Бүри ехэ эрилтэ бэедээ табижа, хүсэһэнөө бэелүүлхые эрмэлзэхэ шухала».

Кучумовай нүхэдынь юунэйшье болоогүй юумэндэл мүнөөхи хүхюун дорюунаар хоорондоо зугаалнад. Машинада һуужа, орёо зам гаталха байһаниинь тэдэндэ оройдоошье хабаатай бэшэ шэнги. Сог залитай нүхэдэйнгөө дунда гансахан лэ Борис бодолготой болонги. Түгшүүрилтэй бодолһоо һалажа ядана. Хажуу тээшээ зайлажа, һаяхан гаргагдаһан «Дайшалхы хуудаһа» һонирхон уншажа эхилбэ. Нэгэ материал соонь һаяхан абаһан социалис уялга тухай хэлэгдэнхэй. Һуралсалай талаар түрүүшүүлэй зэргэдэ хододоо ябахабди! гэһэн уялга Б. Сухнинин, Б. А. Белокопытов, С. Тулисонов гэгшэд абаһан байба. Тэдэнэй дунда гансал Борисай нэрэ обог дурдагдаагүй. Кучумов тэдэнһээ юугээрээ дутаба гээшэб? Юугээрээ? Юугээршье бэшэ. Хамагай һүүлдэ ябаха дурагүй. Һургуулида һурахадаа эрхимүүдэй тоодо ходо ородог һэн. Илангаяа тоо бодолгодо, түүхэдэ бэрхэ байһан. Уран зохёолой ном уншажа хонодог бэлэй. Тэрэнэй эгээл дуратай геройнь совет сэрэгшэ байгаа. Ухаатай һэргэг, ямаршье бэрхэшээлһээ тунхаридаггүй сэрэгшын образ тэрэнэй сэдьхэл зүрхэндэ сог зали бадараадаг бэлэй. Айха гээшые тэрэ мэдэдэггүй. Борис баһал имэ байхые үнэн сэдьхэлһээ хүсэдэг бэлэй.

Илангаяа танкистнуудай хуби заяагаар һонирходог, өөрөөшье хожомоо танкист болохые эрмэлзэдэг һэн. Һанаашань хүсэлдөө. Военкомат ерэхэдэнь, үргэн тэгшэ мүрэтэй, үндэр майор тэрээн тээшэ энеэбхиэн хараад, иигэжэ хэлээ:

— Танкист болохом гэнэ гүш? Шинии һанаашаар болог лэ даа. Бэрхэ танкист болоо һааш, хамаг нүхэдшни атаархан ябаха.

Мүнөө эдэ үгэнүүдыень Кучумов һанаад, юундэшьеб, улайхадал гэбэ...

Машинаяа город тээшэ залажа, һөөргөө бусахаяа байхадань, взводой командир, залуухан лейтенант хүбүүн тэрээндэ дүтэлжэ:

— Бага зэргэ алдуу гаргааш, нүхэр, Кучумов. Бараг даа. Заһаха байхаш,—гэжэ этигэл дүүрэнээр хэлээд, өөрөө хайшан гэжэ танкист болоһон тухайгаа хөөрэжэ ороо һэн. Танкист болохо гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ энэ хөөрөөн дээрэһээнь Борис ойлгоо бэлэй. Үнэн сэдьхэлһээ хэлэһэн тэдэ үгэнүүд Кучумовта дали ургуулба.

...Тэрээнһээ хойшо горитой саг үнгэрөө. Һуралсалай олохон үдэр хойно хойноһоо һубарин ходороо. Хэдэн дабаанууд дабагдаа. Мүнөө Борис Кучумовые танихаар бэшэ болонхой...

Тревого — гэһэн дохёо гэнтэ, хүлеэгдээгүйгөөр үгтэдэг. Түлэг хурхиржа хэбтэтэршни дуулдаха.

Жэрылдэн, һубаэилдан гүйлдэһэн танкнуудай дундаһаа комсомолец Борис Кучумовай танк эгээн түрүүлжэ ерэдэг болонхой. Шлемээ ябууд үмдэжэ, машинадаа һуугаад, стартёроо яаралтай түргөөр даража ородог. Тиихыень хүлеэжэ байһандал машинань гансата хүдэлжэ, урагшаа дабшаһан бүргэд шэнгеэр шуумайдаг. Дуража байһан хотые танкнуудай хүнхинөөн һэреэнэ. Сэрэгшэд мэргэжэл шадабаряа үдэрһөө үдэртэ арьбадхана, хуреадхана. Борис мүн лэ эндэ эрхим һайнаар машина жолоодожо һураа.

Танкистнуудай үдэрые угтуулан үнгэргэгдэһэн полевой һуралсалда сержант Б. Кучумовой экипаж амжалта туйлаа. «Совет Армиин отличник» гэһэн значок тэрэнэй үргэн сээжэ дээрэ толорон байдаг.

Сэрэгэй албан тон харюусалгатай хэрэг. Буряад оронһоо ерэһэн, манай нютагай хүбүүн, сержант Борис Кучумов арад зоноойнгоо этигэл найдалые хододдо омогорхомоор харюулна.

П. МИРОВ,
журналист.

ХИЛЫН [Ц]ААНАҺАА

[Ү]рда Вьетнамай [патр]иодуудай амжалта

...ОИ. (ТАСС). Үрда Вьетнамай арадай ...агын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэһэн ...тай добтолгын эсэстэ Үрда Вьет... байдаг Америкын сэрэгүүд болон тэ... ...гондохи хүлһэншэд олон хүнүү... ...той техникээ гээлтэ хоролтодо ... байна. ВИА агентствын мэдээсэ... ...һоор, дайлалдаһан гурбахан үдэрэй ... соо, августын 22-һоо 25 хүрэ... ...-Нгай провинцида Үрда Вьетна... ...триодуудай частьнууд дайсанай ...дат болон офицернүүдые, тэрэ ...50 америкынхидые алаһан, шархатуу гү, али плендэ абаһан байха юм. ... дайсанай арбан бэхилэлтэнүүдые ...ы хэһэн, 9 хүүргэ тэһэлһэн ба дай... ...ритой хэмжээнэй дайшалхы тех... ...он буу зэбсэгые үгы хэһэн байна. ... Вьетнамай патриодуудта провин... ...тог зон ехэ туһа хүргөө. Тэ... ...5 концентрационно лагерь болон ...ческэ тосхонуудые бута сохиһон, ... хэдэ хэдэн районуудые хиналт... абаһан байна.

Сүүдэй шиидхэбэри

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). «Гүрэнэй мэдэлэй сэрэгэй буу зэбсэг хуули бусаар хубааһан» тухай хэрэгые Браззавилиин уголовно сүүд хаража дүүргэбэ. Конгын мэдээсэлэй агентствын дамжуулһанай ёһоор, аюулгүйе сахиха албанай генеральна директор байһан Бернар Матингу, полициин комиссар Андрэ Китали гэгшэд тус тустаа табан жэлээр түрмэдэ хаагдаха болоо.

Президент байһан Массамба-Дебын дүү Симон Игома-Деба—4 жэлээр, информациин министр байһан Андрэ Омбесса—3 жэлээр, Конгын профсоюзуудай конфедерациин генеральна секретарь байһан Ноль Банту—2 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа. Нүгөөдэ хоёр сүүдлүүлэгшэдынь табигдаһан байна.

Клиффордын мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Пентагон Баруун Европодо 300 мянга үлүүтэй американ солдадуудые үлөөхэ һанаатай гэжэ хэблэлэй национальна клуб соо сентябриин 5-да США-гай обороны министр Кларк Клиффорд мэдүүлээ. Эдэ сэрэгүүдые тэндэ барижа байлгалга Америкын налог татабари түлэгшэдтэ хүшэр хүндэ байха гэжэ мэдэрбэшье, «НАТО-до США-гай имэ ехэ сэрэгэй оруулалта» шухала хэрэгтэй гэжэ мэдэрһэн зэбсэгтэ хүсэнүүдээ үргэдхэхыень Хойто-Атлантическа бүлэглэлэй бусад гэшүүдые уряалһан байха юм.

Чехословакидахи байдал

Һүүлэй үдэрнүүдэй туршада Чехословакиин правительство ба Национальна суглаанай президиум ажал ябуулгынгаа шухала асуудалнуудые хаража үзэһэн байна. Правительство мэдүүлгэ бэлдээд, тэрэнээ Национальна суглаанай сентябриин 13-да нээгдэхэ сесси дээрэ тайлбарилан хэлэжэ үгэхэ юм. Энэ документ дотор правительствын бэелүүлхэ ажал ябуулгын гол ёһонууд, мүн мүнөө үеын байдалһаа уламжалан гараһан зорилгонууд, Москвада болоһон хэлсээнүүдые дүүргэхэ ябадалтай холбоотой зорилтонууд тодорхойлогдонхой гэжэ мэдээсэгдэнэ. Национальна суглаанай президиум сессиин зүблэхэ зүйлнүүдые мүн лэ тодорхойлонхой. Правительствын мэдүүлгэһээ гадна, Национальна фронт тухай хуулиин проект, тэрэшэлэн хэблэлэй болон олониитэдэ һонинуудые дуулгадаг бусад хэрэгсэлнүүдэй талаар бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудта хабаатай хуулинуудай проектнүүд зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдана.

Братиславада Словакиин компартиин ЦК-гай пленум болоо. Тэрэ пленум дээрэ КПС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. Гусак элидхэл хээ. Мүнөө үеын байдал тухай, Словакиин коммунистнуудай зорилгонууд тухай хэлэхэ зуураа, орон дотор хүн зоной хараа бодолоороо хубаарха ябадал үргэлжэлхэ юм гэжэ Г. Гусак онсолон тэмдэглээ. Яахадааб гэхэдэ, хүн зон бултадаа партиин баталһан шиидхэбэринүүдые омог баяртайгаар хүлеэн абахагүй бшуу, тиигээд энэ хубааралгаһаа уламжалан общество дотор ёһотойл политическэ тэмсэл болохо ушартай гэжэ хэлээ. Энэ ушар партиин ябуулдаг политическэ болон үзэл сурталай хүдэлмэридэ дээшэлүүлэгдэмэл эрилтэ табина гээшэ гээд Г. Гусак мэдүүлээ.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерство «клуб 231» ба «Партийнабэшэ эдэбхитэдэй клуб» гэдэгүүдэй уставуудые баталхаһаа арсаа гэжэ мэдээжэ болонхой. Эдэ клубууд контрреволюционно этэгээдүүдэй үүр уурхай юм, тиимэһээ тус министерство тэдэнэй ажал ябуулгые болиюулха гэһэн эрилтэ табяа.

Тиихэтэй хамта контрреволюцитай тэмсэхын орондо орон доторхи байдал гуримшуулагдаа гээд зарим тэды хэмжээ ябуулгануудые абалгаар хизаарлаха дуратай хүсэнүүд Чехословакида аашалжа байһаар гэжэ олохон баримтанууд гэршэлнэ.

Прагада байдаг СССР-эй посольстводо элдэб совет организацинуудта чехословак эрхэтэдһээ бэшэгүүд ороно. Орон доторхи байдалые гуримшуулха хэрэгые байшангуудай нюур талада няаглаһан листовконуудһаа болон гар бэшэгүүдһээ сэбэрлэхэ, харгынуудые заһабарилха гэхэ мэтэ ябадалаар заримашуул хизаарлаха һанаатай гээд эдэ бэшэгүүд дотороо һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлнэ. Гэхэ зуура ЧССР-тэхи социализмын туйлалтануудые аршалан хамгаалха ябадал контрреволюционно хүсэнүүдэй ябуулгаяа эрхилхэ арга боломжые үгы хэхээр лэ эрхэ байдал байгуулха гэһэн эрилтэ табина. Энэ ушар ажалшадайшье бэшэгүүд дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Социалис оронуудта эсэргүүгээр НАТО-гой ээрхэг түримхэй бүлэглэлэй организацинуудай хэрэг ябуулгаяа яаралтай шамдуугаар хэжэ байһан үедэ энэ ушар бүришье һаа шухала болоно. Брюссельдэ байдаг НАТО-гой комитедүүдэй үдэр бүриин шахуу заседанинууд, Европын элдэб оронуудаар энэ бүлэглэлэй толгойлогшонорой аяншалга энээндэ гэршэ боложо үгэнэ.

Эдэ бүхы ажал ябуулгань Чехословакидахи үйлэ хэрэгүүд тухай худал хуурмаг үгэнүүдээр, тодорхойлон хэлэбэл, интеллигенциие гүрдэжэ мүрдэжэ байһан тухай худал хуурмаг үгэнүүдээр далдалуулагдана. Имэрхүү худал хуурмаг үгэнүүдые ЧССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министерство гүнзэгы удхатай мэдүүлгээрээ буруу һүргэһэн байха юм. Баруун гүрэнүүдэй пропагандын «бута сохигдоо» гэжэ нэрлэһэн хүнүүд урдынхи мэтээр эхэ орондоо хүдэлнэ гэжэ энэ министерство мэдээсэһэн байгаа.

Контрреволюционно ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, өөһэдыгөө гутааһан заримашуул Чехословакиһаа яаралтайгаар гаража ошоод. ФРГ болон ... оронуудтахи өөһэдынгөө үмөөрэгшэтэй далай доро хоргодоһон байха юм. Тэдэнэр тэндэһээ харша ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр. Тиигэжэ арадай дайсад байһанаа өөһэдыгөө эсэслэн элиршэлээ бшуу.

Чехословаки тухэл сооханоо ажалаа эрхилнэ. Хүдэлмэришэд болон таряашад социалис байгуулалтын болото зорилгонуудые дүүргэхын түлөө бүри эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Энэ тэмсэлтээ тэдэнэр союзна социалис оронуудай. ЧССР-эй газар дээрэ саг зуура ороһон тэдэнэй сэрэгүүдэй саг үргэлжын дэмжэлгэдэ хүртэдэг байха юм.

Союзна арминуудай сэрэгшэдэй нютаг хүн зонтой хани ёһоор харилсадаг тухай, Чехословакиин хүдэлмэришэд болон таряашадай ажалаа хэхэдэнь тэдэнэй туһалжа байһан тухай мэдээсэлнүүд улам бүри олоор орожо байна. Дайсанай харша номнолһоо удаа дараалан сүлөөржэ, ЧССР-эй хүн зон үдэр ошохо тулам союзна арминуудай һайн һайхан зорилгые, тэдэнэй солдадууд болон офицернүүдэй үндэр моральна-политическэ шэнжэ шанарые улам ехээр ойлгодог боложо байна.

ТАСС, сентябриин 6.

Амаралтын үдэрэй хуудаhан

ЭНЭ ХУУДАhАНДАМНАЙ

УНШАГТЫ:

○ *Буряад орон тухай шэнэ фильм*

○ Үхибүүдэй расказ

○ Захааминай залуу уран зохёолшын шүлэгүүд.

○ ***Яхад арадай онтохон.***

Нима ЦЫНГУЕВ

БАЛДАН ХҮБҮҮНЭЙ АЖАБАЙДАЛhАА

(РАССКАЗ)

Декабриин эхеэр hэн. Нэгэтэ хэшээлэйнгээ hүүлээр зүүн шугыдаа ошожо шандаганда урьха зүүбэб. Үглөө үдэшэхэниинь урьхаа эрьежэ ошоходомни нэгэ мантагар сагаан шандаган hаяхан урьхада оршонхой, дүтэлхэ бүримни нюдөө бэлтылтэжэрхёод, ухаангүй эршэтэйгээр үгзаран hүрэжэ эхилбэ.

Урьхымни таhалжа ошохоhоонь урид тэрээниие сохижо алаха гэжэ нэгэ уташаг модо абаад байтараа, «амидыгаар баридаг hаа» гэжэ гэнтэ hанаадхибаб. Теэд бариха гэхэдэмни мүлтэгэшөөд дүтэлүүлнэгүй, шэхэнhээнь шүүрэхэ гэхэдэмни хазахаа hанаhан шэнги. Түргэн дэгэлээ тайлаад, дээгүүрнь бүгтэрүүлэн хаяжа, шандагаа арай гэжэ орёобоб. Һүүлдэнь урьхаяа модонhоо тайлаад, гүйдэлөөрөө гэртээ харижа, хурьганай бойлторгоор хүзүүгээрнь арай гэжэ уябаб.

Эгээ түрүүн аяга соо hү хээд дүтэлхэдэмни, хүзүүгээ таhалхаhаа наашань угзаран собхорбо. Һү үгэжэ ядахадаа, капустын хальhа хаяжа үгөөд холодоходомни, унхидаhаар номгорон эдижэ орoo hэн.

Үдэшэлэн эжымни ерээд ехэл гайхан:

— Ай, Балдан, энэ дайдын амитание юундэ зобоожо байна гээшэбши, түргэн гаргажа таби,—гэбэ.

— Эжы, би зобоонгүйгөөр hургахаб,—гэбэб.

— Юун, hургаха, ямар туhа хүргэхэ юм?

— Гэртээ эжэлшүүлээд, олон болгожо үдхэхэб.

— Ай барhамни, энэш зэрлиг амитан, хүдөөгөөл ябашахал даа,—гэээд эжы хэрэгсээбэгүй. «Нээрээшье ябашаха юм гү» гэжэ hанабашье, эрхэлүүлээд, эдеэлүүлээд туршаха байна гэжэ шиидээ hэм.

Тэрэ шандагаяа би «Сагаадай» гэжэ нэрлэбэб. Үбhэ ногоо үндэhэтэйнь малтаад доронь дэбдибэб. Капустын хальhа, морковко үгэжэ байгаад, «Сагаадай, Сагаадай» гэн эльбэдэг болобоб.

Һара үнгэрөөд байхада шандагамни тон hайнаар эжэлшэшоо hэн. Хурьгадаар сугтань хаагаад хонуулдаг, байлгадаг болобоб. «Сагаадай»,—гэээд дуудахадамни шэхээ хулмайлгаад, урдаhаамни ерэжэ, эдихэ юумэ эрин, гараймни альга унхидадаг болобо. Үшөө намай тойроод собхорон наадаад абадаг байба. Баhа эжымнишье тэрээндэ дуратай боложо, «Сагаадай, Сагаадайхан»—гэхэ мэтээр эрхэлүүлдэг болоо hэн.

Нэгэтэ hургуулиhаа ерэхэдэмни эжымни дал соохоо намайе ооглон:

— Балдан, шандаганшни хүдөөгөө ябашоо,—гэбэ.

Минии зосоо гэнтэ зарагад гэшэбэ.

— Яагаад ошооб, гаргажа табяа гүт?—гэээд эбдүүсэн hурабаб.

— Үгы бэд даа, үүдэнэй забhараар гараад ябашаhан байгаа. Балдан, hанаагаа бү зобо, хүдөөгэй амитан хүдөөдөөл жаргалтай ябаха даа,—гэээд эжымни hанаагым заhан хэлэбэ.

Теэд яахаб, ошоол хадаа ошоо. Тиигэбэшье «намай орхижо ошоо даа»,—гэжэ гушаад хоногто зосоогоо гомдожо ябабаб. Заримдаа гэнтэ урмаа таhаран, уйладаhам хүрөөдхидэг байба.

Январиин hүүл багаар hэн. Һургуулиhаа ерээд, эжынгээ харадаг үхэрнүүдые зүүн шугынгаа эбэртэ абаашажа адуулбаб.

Бургааhанай эбэртэ hуужа байтараа гэнтэ харахадамни, үхэрнүүдэй захада арбаад метр хажуудам нэгэ шандаган hогсойжо hууба. Тэрэ намайе адаглан бэлтышоод шэртэнэ. Бишье баhа хүдэлхэеэ болишоод адаглан байтараа, хүзүүнэйнь бойлторгые обёоржорхибоб. «Минии...»—гэжэ hанаха зуураа. үндэгэд гэхэдэмни, шандаган орбогод гэн, хоёр гурба дахин hүрөөд, баhал hогсойн байшаба.

Би хоёр гараа урагшань hарбайгаад:

— Сагаадай! Сагаадай!—гэн, аалихан дүтэлбэб.

Шандагамни шэхээ хулмайлгаад, газарта няалдан монсойгоод хэбтэшэбэ. Минии нэрээрнь дуудаhаар hэмээхэн хажуудань ошожо, аалиханаар нюргынь эльбэхэдэмни, ехэл айhан янзатай hалганан шэшэрбэ. Би дүмүүхэнээр гартаа абабаб. Шандагамни урданайхидаа орходоо хүнгэхэн болобошье, бэень томошог, үhэниинь арюун сагаахан болошоhон байба. «Эжымни дурагүй байха даа» гэжэ hанаhаар шандагаа тэбэреэд гүйдэлөөрөө гэртээ ошоходомни, харин эжымни аргагүйгөөр баярлашоо hэн:

— Ай, хөөрхэй, сагай hайн hайхан болоходо, зэрлигшье амитан ухаатай, hайн hайхан болошобо гээшэ ха даа. Юрэдөөл Балдан, хүбүүмни, ехэл зол жаргалтай үедэ түрөө гээшэ хаш даа!—гээ бэлэй.

Хододоо сэлмэг байг лэ огторгой.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЯХАД ОНТОХОН

ЖЭРХИ ШАНДАГАН ХОЁР

Үрдын урда сагта hэн. Сэнхир хүхэ нуурай эрьедэ багахан урсахан гэртэ эреэн соохор Жэрхи Шандаган хоёр үбэлжэhэн гэхэ. Тэрэ холын сагта Шандаган бамбагар сагаан hүүлтэй дээрэhээ арюун hайхан амитан гэжэ тоологдодог бэлэй. Хөөрхэн жаахан жэрхинүүд алаг соохор үнгэтэй hэн ха.

Нэгэтэ арюун hайхан Шандаган алаг соохор нүхэрөө наадалха гэжэ шиидээд, үглөө эртэ hэрин сасуу.

— Жэрхихэн!-нам шэнги hайхан болохо хүсэлтэй гүш даа?—гэжэ асууба.

— Тиингүй яаба гээшэбиб! Энэ алаг соохор үнгэhөө halahын тула, ямаршье юумэ хайрлахагүйб, — гэжэ гажарhан хоолойгоор Жэрхи харюусаба.

— Бишни урдань шамдал адли эреэн соохор ябаа бэлэйб. Теэд hайн hанаатай, үтэлhэн үнэгэн туhа хүргэжэ, эндэхи тужа соохи эгээл hайхан амитан болохо заяа үгэhэн юм,—гэбэ Шандаган.

— Хайрата нүхэр, хөөрыш! Энэ эреэн соохор үнгэhөө хайшан гэжэ hалахамни гээшэб?—гэжэ hалганаhан хоолойгоор Жэрхи асууба.

— Тиигээ hаа, нүхэр Жэрхихэн, нуур дээрэ ошожо соолго соо оймо. Соолго сооhоо гараа сасуугаа нюдөө аняад, гурба дахин мухарихаш.

Тиигэхэдээ: «Сагаахан саhахан! Сагаахан саhахан! Эреэхэн дэгэлыем абажа, сагаахан дэгэл үмэдхүүлыш даа»,—гэжэ хэлэхэ ёhотойш. Хэрбээ энэ хэлэhэн үгэнүүдыем хуу бараниинь зүбөөр дүүргээ hаа, нам шэнги hайхан болохолши даа, — гэжэ Шандаган hагсалзаба.

Гэнэн хонгор Жэрхихэн үнэн сэхэ нүхэртөө үнэншөөд, тэрэ үдэртөө соолгодо орожо оймоод, саhан соогуур хүльбэрhэн гэхэ. Үнэхөөрөө дэгэлынь сагаан болоожо, хэдышье дараа hаа, эреэн соохор үнгэhөө halahандаа ушаргүй ехээр баясаба.

Жэрхи удааншье жаргаагүй. Дулаахан гэртээ ороходонь сагаахан саhан хайлажа, эреэн соохор үнгэнь дахяад лэ үзэгдэбэ.

Гэнэн хонгор Жэрхиие арюун hайхан Шандаган наада барижа, эльгэнэйнгээ үбдэтэр энеэбэ.

Наада барюулhандаа хорос бусалhан Жэрхи наран шэнги hайхан нүхэрэйнгөө бамбагар hүүлые таhа хазаhан гэхэ.

Һүүлгүй болоhон Шандаган уйлан хайлаhаар гэртэhээ гаража ошобо. Ой соо баабгайтай уулзаба.

— Арюун hайхан Шандагахан, яахадаа уйлана гээшэбши?—гэжэ баабгай hонирхобо. Жэрхидэ hүүлээ таhа хазуулhан тухайгаа уйлан байжа хөөрэхыень Баабгай шагнажа ерээд, «гасаалхаяа болихош!» гэжэ хэлэhэн гэлсэдэг.

Н. АЛЕКСЕЕВ.

Э НЭ ОНОЙ июнь, июль hарануудта манай Буряадай оперо ба баледэй театрай артистнар Благовещенск, Владивосток хотонуудта наадаяа амжалтатай харуулаад, августын 12-hоо 25 хүрэтэр Южно-Сахалинск хотодо айлшалhан байна.

Арбан гурбан жэлэй саада тээ гүрэнэйнгөө зүүн хизаартахи эдэ хотонуудаар анха түрүүшынхеэ ябажа ерэhэн байгаабди. Тиихэдэ Южно-Сахалинск япон түхэлэй барилгануудтай, тооhотойхон уйтан гудамжануудтай багахан хото байhан аад, мүнөө танигдахаар бэшээр хубилшаhан байба. Һүүлэй үеын үндэр, томонууд ордонуудаар олошоронхой. Үргэн талмайнууд болон проспектнүүдтэй хүхэ ногоон сэсэрлиг соо умбаhан ёhотой шэнэ сагай шарай болоно.

Манай Буряадай артистнарые тэндэхид үнинэй хүлеэhэн байгаа. Бидэниие үнэн зүрхэнhөө хүндэлэн, баяр баясхалантайгаар угтаба гээшэ. Хүн зониинь спектакль бүхэниемнай анхаралтайгаар hонирхожо харадаг, классическа хүгжэм, дуу хатарта дуратай, сэдьхэлэй баян, түгэс эрилтэтэй байба. Энэнь манай артистнарые ехэтэ урмашуулан зоригжуулаа, hайнаар наадаха хэрэгтэмнай туhалhан байна. Үдэр бүриимнай наадан зал соо хахама дүүрэн зоной эдэбхитэй талархал доро үнгэрдэг байгаа. Нэрьемэ альга ташалган доро буряадаймнай искусствын эрхим бүтээлнүүд үнгэрдэг hэн.

Южно-Сахалинск хотодо байхадаа, манай коллектив хоёр болоожо таhараад (оперынхид—Офицернүүдэй ордон соо, баледэйхид—хотын Драмтеатрай ордон соо) тус тустаа ажаллаа. Олон тоото спектакльнууд харуулагдаа. Даргомыжскиин «Лусууд дангина». Вердиин «Риголеттэ», «Эрдэниин шулуу бэдэрэгшэд», «Травиата». Россиниин «Севильский цирюльник», Пучиниин «Чио-Чио-Сан», Чайковскиин «Хүн шубуута нуур», Ямпилов Книппер хоёрой «Ангара гоохон дүүхэй», Штраусай «Ехэ вальс» (Сэнхир Дунай) гэхэ мэтэ оперо, баледүүд Южно-Сахалинск хотынхидай дура буляаhан байна. Гадна театрайнгаа бүхы артистнуудай хабаадалгатайгаар түгэсхэлэй ехэ концерт үгэhэн байнабди.

Дээрэ дурсагдаhан оперонууд болон баледүүдтэ манай ахамад артистнууд хабаадалсаа: СССР-эй арадай артистнаф Л. Линховоин, Л. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист Н. Абашеев, РСФСР-эй габьяата артистка В. Лыгденова, Туркмениин ССР-эй габьяата артистка Н. Кузьмина, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар Н. Раднаев, С. Храмов, В. Буруев, А. Жмурова, Е. Федотов, симфоническа оркестрымнай хүгжэмшэд сооhоо Буряадай АССР-эй габьяата артистнар А. Бурлак, М. Богданов, О. Хегай, Р. Андрус; хатаршад сооhоо республикымнай габьяата артистнар Васильев, Дамбиев, Кондратьева, Хараев, Дамбуев; дирижернууд, БурАССР-эй габьяата ажал ябуулагшад А. Арсаланов, С. Балдаев—бултадаа оролдожо ажаллаhан байна.

Гастролиингоо үедэ Сахалинай загаhа баригшадай ба уhан замшадай ниислэл хото гэжэ алдаршаhан Холмск ошожо, «Чио-Чио-Сан», «Севильский цирюльник», «Травиата», «Эрдэниин шулуу бэдэрэгшэд» гэжэ оперонуудые харуулаабди. Тэндэ загаhашадай соёлой ордон соо ажаллахада ехэ hайн байгаа. Загаhа баригшадай эгээл халуун хаhа байбашье, наадыемнай олоороо ерэжэ харадаг байба. Тэдэнэр үнэн зүрхэнэй баяр хүргэжэ, hайн амжалта түйлахыемнай юрөөгөөд, саашадаа ерэжэ байхые уряа hэн.

Өөрынгөө республика ба бүхы орон дотороо, тэрэнэй хилын саана эли болоhон манай ахамад артистнар Л. Линховоин, Л. Сахьянова, Н. Абашеев гэгшэдэй бэлиг түгэлдэр амжалтын hүр нүлөө хэнэйшье арсашагүй ааб даа! Мүн бусад нүхэдэй зарим тэды алхамууд тухай дурдаха хүсэлтэйб.

Манай театрай залуу дуушан Н. Жатнуева «Чио-Чио-Сан» оперын гол нюурта—мадам Батерфляйн ролиие анха түрүүшынхеэ дуулаа. Тэрэнэй хоолойн шанар драматическа сопрано юм. Дуунайнгаа ирагуу шанга абяае мэргэнээр хэрэглэжэ, өөртөө героиниин абари зан, сэдьхэл баяр, гажарал гомдол, тэрээндэ тохёолдоhон уршагта хуби заяае айхабтар шадамараар элирүүлжэ, хүнэй үнэншэтэр, сэдьхэл хайламаар дуулажа наадаа hэн. Энэмнай үшөө залуу, ургажа ябаhан, сценынгээ хуули журамда дүршэжэ, бэеэ оложол байhан бэлигтэй дуушан гээшэ. Гастролиин үедэ нилээд hайшаал талархалай тэмдэг — баглаа сэсэгүүдтэ яhала хүртөө даа. «Эрдэниин шулуу бэдэрэгшэд» гэжэ оперын гол гүйсэдхэгшэдэй дундаhаа дуушан, Буряадай АССР-эй габьяата артист Н. Раднаев тухай дурдангүй гарахын аргагүй. Николай Яхасаран Линховоиной hурагша хэ юм даа. Энэ дуушамнай түрэлхиин алтан энжэтэй имагта гоё баритон юм. Тус оперо соо Надирай тала нүхэр Зурга боложо дуулаа. Энэдхэг оронгой индус арадай үг заншалтай гуулин шаргал бэедээ эреэн барай арhан хубсаhа үмдэhэн, булсан сарбуудаа эршэтэй, нюдэндөө галтай гоё хүбүүн харагшадай анхаралые абhаар татаха юм. Үнэхөөр инмэл байгаа гэжэ этигэгдэнэ. Энээндэнь ашатын азаар үгтэhэн ирагуу hайхан хоолойhоонь гадна, мүн өөрынь сэдьхэл бодолой ульгам гүйсэ бүри хүсэтэй түгэс болгожо үгэнэ. Харагшадай досоо үни мартагдашагүй бодото дүрэ гаргаhандань, сэдьхэлээ ханаги зоной баяртайнь бишье баhа үгэеэ нэгэдүүлхэл байнаб. Туркменскэ республикын габьяата артистка Н. Кузьмина — манай эрхим дуушадай нэгэн. Коллективэйнгээ дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Гастролиин үедэ шалгаржа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Ирина Федоровна наhан соогоо олохон партинуудые дуулаhан; үндэр мэргэжэлтэй дуушан юм. Тэрэ «Севильский цирюльник», «Травиата», «Эрдэниин шулуу бэдэрэгшэд», «Риголетто» г. м. оперонуудай гол рольнуудые гүйсэдхэбэ. «Севильский цирюльник» гэжэ шог энеэдэтэй оперо соо Бартоло донныи гэртэ байдаг залуу басаган Розинын ролиие гүйсэдхэхыень харахада, этигэжэ барашагүй байдаг. Ирина Розинын шогтойхон аяг зангые гаргахадаа, имагтал жэнхэни бэеэ хубилhан мэтэ угаа мэргэн абьяастайгаар нэбтэрэн зүжэглэжэ дууладаг гайхамшагта колоратурын тунгалаг нарин ольhотой шүтэмэ ирагуу дуугаараа соносогшодой сэдьхэл дурые эльбэдэн ээлшэдэг шадитэй уран дуушамнай гээшэ. Манайхин Ириные «Алтан Розина» гэжэ зүб нэрлэдэг.

Алас-Дурнын ба Сахалинай арад түмэндэ манай театрай ошожо табиhан олон оперо болон баледэй зүжэгүүд, тэрээндэ хабаадалсаhан бэлигтэй дуушад, хатаршад, хүгжэмшэдэйнгөө, мүн мэдээжэ болоhон нүхэдэйнгөө шэнэ шэнэ туйлалтануудтай танилсуулжа, Буряадайнгаа искусствын нюурые бүри баталан элирүүлжэ, магтаал урмашуулгада хүртэжэ, үнинэй тогтоhон халуун харилсаагаа улам нягта болгожо ерэhэмнай манай бүхы амжалтануудай эгээл үндэр хубинь болоо гэжэ hанагдана.

Иигэжэ манай Ленинэй ордентэ театр зунайнгаа ээлжээтэ гастролиин үмэнэ табигдаhан үг зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаа гэхэ байнаб.

Д. БУДАЖАПОВ,
театрай артист.

АЛДАРТА БАЙГАЛЫЕ ХАРАХАНЬ

Байгал далайн гоё hайханиинь хилын саадахи олохон журналист, уран зурааша, кино буулгагшадай дура буляадаг юм. Тиимэhээ жэл бүхэндэ Байгалай эрьедэ ерэгшэдэй тоо олошорно.

Һаяхан Бельгиин телевидениин хүдэлмэрилэгшэд Буряад орон соогуурнай ябажа, кино буулгажа байhанаа бусаба. Тэдэнэр «СССР-эй янза бүриин мэргэжэлтэд» гэhэн гаршаг доро олон фильмүүдые бүтээгээ. Манай республикын газар дээрэ буулгагдаhан «Студентка» гэhэн документальна фильмэнь удхынгаа талаар хурса байна. Юуб гэхэдэ, Совет Буряадай мүнөө үеын ажабайдал буулгагдажа, дээдэ hургуулиин студентка-буряад басаганай хуби заяан тэндэ харуулагдаа. Үшөө таби гаран жэлэй саада тээ үзэг бэшэггүй шахуу байhан арадай юрын лэ басаган түрэл ниислэл хото Улаан-Үдэеэ ерэжэ, хүдөө ажахын дээдэ hургуулида hурана, оронoй зүг бүхэнhөө ерэhэн хүбүүд, басагадтай танилсана, ерээдүйнгөө мэргэжэлдэ тон хэрэгтэй шадабари, эрдэм ухаа шудалхын түлөө оролдоно. Бельгиин кинематографистнуудай буулгаhан фильмын гол геройн рольдо наадаhан Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театрай артистка Нина Гармаевна Токуреноватай манай корреспондент хөөрэлдэхэдөө, киногой яажа буулгагдаhан тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйба.

Асуудал: Кинодо түрүүшынхиеэ наадаба гүт?

Харюу: Кинодо түрүүшынхиеэ наадаhан хүнэй иигэжэ байжа хөөрэхэдэнь аягүй юм гү даа. Юрэдөөл, дээдэ hургуули дүүргэhэншье hаа, дахинаа студентка боложо наадахада hонин байна. Фильмын сценариие бэшэhэн Филипп Даснуа гэгшэ Совет орондо түрүүшынхиеэ ерээ бэшэ. Тэрэнэй сценаряар «Актриса» гэhэн кино буулгагдажа, гол рольдонь актриса Людмила Савельева наадаа hэмнай.

«Студентка» гэhэн фильмын гол геройн ролиие наадахые намда дурадхахадань, түрүүшээ тээлмэрдээд абааб. Угайдhаа ветеринарна вранай мэргэжэлтэй тон бага танил хаюмбиб. Хэдэн олон репетици хэhэнэй hүүлээр лэ буулгагдаха эрхэтэй болооб.

Главна режиссер Жан Антуан гээшэ ехэ шанга хүн байшоо. Үгыень дуулаагүй байгаад үзэ. Эгээл түрүүн танилсахаhаа хойшо энэниень ойлгоод орхёо hэм. Теэд режиссерой ямар байдагынь эли ха юм даа.

Асуудал: Бельгиинхид кино буулгахадаа, Буряад орониие юундэ шэлэбэб?

Харюу: Фильмын сценарист Филипп Даснуатай энээн тухай хөөрэлдөө hэм. Табин жэлэй турша буряад арадай хэhэн алхамууд гайхамшаг гэжэ тэрэ хэлэнэ. Олон яhатанай нэгэн—буряадуудай соёл культурын хүгжэлтэ бидэниие илангаяа hонирхуулна гэжэ тэрэ тэмдэглээ hэн. Теэд минии өөрымнишье бодоод үзэхэдэ, манай орон дотор национальна политикын тон зүбөөр табигдаhаниинь гансахан буряадшье драмын театрай жэшээ дээрэ эли болоно бшуу. Театраймнай коллектив ганса Улаан-Үдэдэ зүжэг табина бэшэ, СССР-эй ондоо область, республикануудай, хариншье оронуудай хүн зониие баясуулна ха юм.

Хоёрдохёор болоходоо, Буряадтамнай хүдөө ажахы, промышленность hайнаар хүгжэжэ байна. Бельгиин телевидениин хүдэлмэрилэгшэд энэ фильм буулгахадаа, республикымнай ажалшадай хэhэн хэрэгүүдые эли тодоор харуулхынгаа хажуугаар, Байгалай эрьеын үзэсхэлэн hайхан байгаали зураглахые оролдоо.

Асуудал: Байгал далайн эрьедэ кино буулгаhан тухай хөөрэжэ үгыт.

Харюу: Энэ асуудалда харюусахын урда тээ фильмын удхые богониханоор хөөрөөгүйдэ аргагүй. Байгалай юрын загаhашанай басаган Улаан-Үдын хүдөө ажахын дээдэ hургуулиин ветеринарна факультедэй студентка болонхой. Ерээдүйн ветеринарай ажабайдалай хэдэн хуудаhан, тэрэнэй hуралсалай үдэрнүүд, хэшээлнүүд, хүшэр операци, сүлөөтэй саг, хани нүхэдынь фильм соо харуулагданхай. Мүн зунай амаралтынь үеые буулгахын тула кинематографистнууд Байгалай эрьедэ ошоо. Эдир басаганай загаhашан эсэгэдээ туhалжа байhаар, Байгал далайн гоё [...] зураг, гэнтэ бууж ерэдэг [...] гажан hалхин», хүхэ ного[...] жэ мэтээр зурыдаг хада [...] кинодо харуулагдаха юм.

Богонёор хэлэхэдэ, Бель[...] хүнүүд Байгал далайе[...] hайхашаагаа. Омоли тээ[...] сонуудай зуралзан ябахые[...] гажа абаа.

Асуудал: Фильм хэзээ [...] лагдаха юм?

Харюу: Энэл жэлдэ гэж[...] hэн. Нютагтаа ошоод, бү[...] хүдэлмэриеэ дүүргэхэ хаш[...]

Асуудал: Байгалай эрье[...] ажахын дээдэ hургуули, [...] Марксын нэрэмжэтэ-колхо[...] нинэй ордентэ оперо, [...] театрай ордон соо эпиз[...] буулгаhан байна. Буряад [...] заншалта наадан, ёохор, hу[...] баагаар тэдэнэр hонирхоо гү[...]

Харюу: Һонирхоо даа. [...] аман зохёол тухай ходо [...] ябаа. Колхоздо болоhон hу[...] баа буулгахадань ехэ[...] омогорхомоор байгаа. Бур[...] баян дэлгэр соёл культу[...] уран бэлигтэй гэжэ тэдэнэр [...] шөө. Тиигээдшье Улаан[...] байхадаа, бельгиинхид соё[...] турын гуламтануудаар [...] ябаа, журналистнууд, у[...] хёолшод, уран зураашад, [...] нуудтай уулзаа, хөөрэлдөө.

Байгал арюухан дала[...] Бельгиин хүн зон харах[...] шэ, hайхашаахa ёhотой г[...] дэнэр ябалган дээрээ [...] найдуулаа hэн.

ОИН ХАРГЫДА.

П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэтюд.

САХАЛИН ХҮРЭТЭР...

Аюша ДОНОЕВ

ЭМШЭН ЭГ[...]

Сагаан малгай, тэрл[...]
Ягаан хэрээhэ hинлэ[...]
Яруу илдам зугаат[...]
Ямар эгэшэ дүүхэй[...]

Совет зоной а[...]
Сахин байгаа [...]
Эгээ түрүү х[...]
Энэл эгэшэ б[...]

Залуу, хүгшэн гэлт[...]
Зугаа, шогоороо эн[...]
Үбшэн тоото бүхэн[...]
Үдэр hүнигүй арга[...]

Элүүр энхэ с[...]
Эгээ шинии ту[...]
Тоожо ходо я[...]
Тогтон баяраа [...]

ХОНХО

Хон-хон сууряахан
Хонгор талы hэргээ[...]
Хани манай нүхэдэй
Хамаг сэдьхэл хүлгөө[...]

Эдир наhаа хүр[...]
Эрын хэмдэ хүр[...]
Шэнгэн абяа с[...]
Шэжэр хонхо г[...]

Мүнгэн сэсэг дуурая[...]
Мүнхэ замда урял[...]
Эгээ ехэ хонхомнай
Эреэн зүрхэн юумэл д[...]

Хон-хон хонхын с[...]
Хажар, уян абя[...]
Баяр гуниг хоюу[...]
Багтан хамта ж[...]

НЮТАГ[...]

Баяртайш, гунигтайш б[...]
Баянхан нютагни угта[...]
Уйдхарта бодолоо ха[...]
Урмыем заhаад абана[...]

Хариhаа гомдолтой [...]
Харижал ябабаб эс[...]
Дууhыень шамханда[...]

Дуугүйшэг шагнаад [...]

Эхэдээ хэлэхээ зүрхэ[...]
Элдинхэн таладаш үн[...]
Уйдхарта бодолоо хэл[...]
Ургышни шагнаад энхэ[...]

Шамтаяа hаналаа зү[...]
Шангашаг эрилтэ таб[...]
Айдархан наhандаа го[...]
Алдуугым хэлээд үдэ[...]

ЖОЛООШОН ТУХАЙ

Үлэн хүхэ манамнай
Үндэр уула шэмэглээ,
Үбэр боори хүтэлөөр[...]
Үргэн харгы шэдэлээ.
Түргэ түргэн эрьелдэ[...]
Түмэр хүлэг дүүлигээ.
Түрэл hайхан нютаг[...]
Түргэн ашаа асараа.
Инаг инаг гансаяа
Илдам янзаар харад [...]
Гансал хүриг урдаhа[...]
Галта нюдөөр харан [...]
Хүшэр хүндэ харгыга[...]
Хоёр зандаа дабадаг.
Холо байгаа инагынь
Халуун дураар дэмж[...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Тарья хуряалгаяа хаhа сагтань дүүргэе» гэhэн В. Дубровскиин статья. «Республикын ажалай алхам» гэhэн гаршаг доро информацинууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Арга боломжонууд бии» гэhэн А. Мурашовай статья. «Тарья хуряалгаяа хаhа сагтань дүүргэе» гэhэн В. Дубровскиин статьягай түгэсхэл. «Город гоё hайхан болохол» гэhэн Г. Шафранскиин статья. «Сэшордомо дохёо» гэhэн гаршаг доро удааруулагдаhан барилга тухай статья.

Гурбадахи хуудаhанда: Дэлхэйн hонин. АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Тайгын хүнүүд» гэhэн А. Кушнаревой очерк. Спортын hонин. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

Үглөөнэй 9 часhаа 12 час 30 минута хүрэтэр Москваhаа дамжуулга. 9 час 05 минутаhаа «Калиф Аист» гэhэн, үхибүүдтэ зорюулагдаhан телефильм.

14 часhаа мүн лэ Москваhаа дамжуулга үргэлжэлхэ. 14 часhаа «Димка-невидимка» гэhэн, үхибүүдтэ зорюулагдаhан телевизионно зүжэг. 16 час 05 минутаhаа «Принц солдатов» гэhэн Венгриин телевизионно уран hайханай фильмын 3, 4-дэхи серинүүд. Үдэшын 6 часhаа «Мүнөөдэр Танкистнуудай үдэр» гэhэн дамжуулгаар Улаан-Үдын телестуди ажалаа эхилхэ.

19 час 15 минутаhаа hүниин ноль час 45 минута хүрэтэр Москваhаа дамжуулга. 20 часhaа хоккей наадалгаар «Советский спорт» газетын шанда хүртэхын түлөө эхилhэн мурысөөн харуулагдаха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина. 35. Телефоны: редактора—5[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор Улан-Удэ типография Управления по печати [...] зете Министров БурАССР.

Н-01890.

Зак. [...]